

Збірник наукових матеріалів
XV Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«НАУКОВІ ПІДСУМКИ 2017 РОКУ»

15 грудня 2017 року

Частина 2

м. Вінниця

Наукові підсумки 2017 року, XV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 15 грудня 2017 року. – Ч.2, с. 81.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XV Міжнародної науково-практичної інтернет-Наукові підсумки 2017 року, 15 грудня 2017 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
2018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

<i>Малицька Г.Г., Підгірна В.С., АКТИВІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ СВІТОВОГО ДОСВІДУ.....</i>	4
<i>Маньковська Т.І., СИСТЕМА ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ: ФУНКЦІОНУВАННЯ, ПРОБЛЕМАТИКА, ОПТИМІЗАЦІЯ.....</i>	9
<i>Мельничук Н., ПРОБЛЕМИ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА МОЖЛИВОСТІ ПОДОЛАННЯ.....</i>	17
<i>Мостолок Б.В., АНАЛОГИ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ : ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....</i>	21
<i>Любар О.О., Немеш Г. С., ПРИНЦИПИ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ: ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ КОРИСНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ.....</i>	24
<i>Нестринюк Г. Я., Гайдим Б. Г., СУЧАСНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМ РИЗИКОМ В БАНКАХ УКРАЇНИ.....</i>	28
<i>Орлюк К.М., ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ТА ПЕРСОНАЛОМ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ.....</i>	32
<i>Падиніч С.Ю., ПРОБЛЕМА БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ : СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ.....</i>	39
<i>Пащин Р.Я., МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ ЯК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ПРОБЛЕМА УКРАЇНИ.....</i>	43
<i>Примачик А.Р., Матвієнко Л.Р., МЕНЕДЖМЕНТ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЯК СКЛАДОВА АНТИКРИЗОВОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВ.....</i>	46
<i>Рак А. А., СРЕДСТВА ИНФОГРАФИЧЕСКОГО АНАЛИЗА ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....</i>	50
<i>Шевчук О.Д., Семекрас І. О., РАХУНКОВА ПАЛАТА: ГОЛОВНИЙ КОНТРОЛЮЮЧИЙ ФІНАНСОВИЙ ОРГАН УКРАЇНИ.....</i>	55
<i>Семенова Є.В., РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК ФАКТОР РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ РЕФОРМ.....</i>	60
<i>Стрепетова А. М., ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ У ЄВРОПІ.....</i>	63
<i>Тихолаз О. В., ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ.....</i>	67
<i>Чулкова А.Ю., СИСТЕМА ДЕРЖАВНОГО ВНУТРІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ.....</i>	72
<i>Яремчук А.М., ЗАСТОСУВАННЯ МСФЗ ДЛЯ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ.....</i>	76

АКТИВІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ СВІТОВОГО ДОСВІДУ

Малицька Г.Г.,

студентка економічного факультету

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

м. Чернівці, Україна

Підгірна В.С.,

к.е.н., асистент

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

м. Чернівці, Україна

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» інноваційна діяльність – це діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [1]. Інновації – нововведення в галузі технологій, організації праці та управлінні, що виникають внаслідок здійснення наукової діяльності [5].

Інноваційна діяльність у сучасних умовах світових інтегральних процесів є основою глобального економічного розвитку. Новий складний етап реформування економіки України висуває жорсткі вимоги до господарюючих суб'єктів у питаннях розробки, проектування і використання нововведень, оволодіння методами управління науковими дослідженнями і розробками, а також здатних ефективно працювати на ринку нововведень. Характерною особливістю економічного зростання на основі інновацій є те, що досягнення конкурентних переваг окремих галузей відбувається не за рахунок факторних витрат, а, здебільшого, внаслідок впровадження нової техніки, технології [4, с. 24].

Активізація інноваційної діяльності – інтеграція в сучасні умови ефективного розвитку інноваційного ринку та підтримання високого рівня

конкурентоспроможності на внутрішніх і зовнішніх ринках шляхом постійного впровадження технічних і технологічних новинок. Найбільш поширеними галузями, в яких застосовують інновації в Україні, є медична галузь, авіабудівна, машинобудівна, суднобудівна, нафтова, сільськогосподарська, хімічна, скляна, електротехнічна та металургійна [5].

Останнім часом рівень інноваційної активності підприємств залишається низьким. Серед чинників, що стримують впровадження інновацій, - дефіцит власних коштів, недостатня фінансова підтримка держави, великі витрати на нововведення, високий економічний ризик.

Іншими тенденціями інноваційної активності вітчизняних підприємств є:

- відсутність ефективної системи стимулювання наявного кадрового потенціалу, через що відбувається еміграція висококваліфікованих фахівців за кордон;
- низький рівень наукомісткості продукції, виробленої в промисловості, що є незадовільним порівняно з зарубіжними країнами;
- переважання винаходів, спрямованих на підтримку або незначне удосконалення існуючих видів техніки і технології;
- неефективна інноваційна інфраструктура, яка не охоплює всі етапи та стадії інноваційного процесу та немає системного підходу для забезпечення відповідними послугами у сфері інноваційної діяльності;
- збільшення числа заявок на отримання охоронних документів у сфері промислової власності [3].

В Україні поки що не приділяється належної уваги створенню сприятливого для інноваційної діяльності клімату, зокрема, у питаннях забезпечення рівних умов для конкуренції між іноземними та вітчизняними інвесторами-новаторами. Не введено в дію деякі з ринкових інститутів правової системи, які здатні компенсувати значні ризики, що виникають при інноваційних вкладеннях. Не досить розвинута ринкова інфраструктура, насамперед, банківська та фінансова системи, сучасні засоби телекомунікації, транспортного зв'язку тощо [4, с. 25-26].

Активний розвиток інноваційної діяльності можливий лише за активної державної підтримки. Існує об'єктивна необхідність у державній підтримці наукових досліджень і передових напрямів розвитку, оскільки приватні підприємства мають менші в порівнянні з державою фінансові можливості та здатні забезпечувати розвиток лише окремих, пов'язаних з конкретною підприємницькою діяльністю, проектів. Підтримка активізації інноваційної діяльності з боку держави в розвинених країнах світу включає методи прямого і непрямого стимулювання (таблиця 1) .

Таблиця 1

Методи державної підтримки активізації інноваційної діяльності

Прямі методи	Непрямі методи
<p>Бюджетне фінансування чи надання кредитів на пільгових умовах підприємствам і організаціям, що ведуть наукові розробки та готують кваліфіковані кадри.</p> <p>Безоплатні передача або надання на пільгових умовах державного майна та земельних ділянок для організації інноваційних підприємств.</p> <p>Створення наукової та обслуговуючої інфраструктури в регіонах, де концентрується науково-дослідна діяльність.</p> <p>Реалізація цільових програм, спрямованих на підвищення інноваційної активності бізнесу.</p> <p>Державні замовлення, переважно у формі контрактів на проведення НДР.</p> <p>Створення науково-технічних зон зі спеціальним режимом інноваційно-інвестиційної діяльності.</p>	<p>Податкові пільги на інвестиції, що здійснюються в інноваційну сферу.</p> <p>Різноманітні пільги для суб'єктів економічної діяльності, які спеціалізуються на науково-технічних напрямках.</p> <p>Законодавчі норми, які стимулюють науково-дослідну активність.</p>

Джерело: сформовано автором на основі [4, с. 26]

Фактори впливу на активізацію інноваційної діяльності підприємств можна розділити на дві групи: макроекономічні та мікроекономічні. До факторів макроекономічного рівня можна віднести органи державної влади та законодавчі акти. До факторів мікроекономічного рівня належать споживачі, ресурси та працівники [5].

Для активізації інноваційної діяльності вітчизняних підприємств варто розглянути досвід деяких країн світу (таблиця 2).

Зарубіжний досвід активізації інноваційної діяльності

Країна	Основні засади
США	підтримка державою науково-дослідних організацій, венчурного бізнесу та підприємств, які оцінюють та здійснюють інноваційні зміни в рамках реалізації інноваційної стратегії; підприємницька автономія, у відповідності до якої у структурі корпорації можуть створюватись спеціальні підрозділи, яким доручається виявлення цінних науково-технічних ідей і створення умов для їх реалізації; альтернативна мережа фінансування для корпорацій.
Німеччина	висока здатність компаній до кооперування (спільна робота з постачальниками, закладами вищої освіти та дослідницькими інститутами, широко розвинена практика створення виробничих кластерів); надання урядом фінансової підтримки розвитку довгострокових і ризикових досліджень у ключових областях науково-технічної і виробничо-господарської діяльності; фінансування наукових проектів із метою підтримки наукових досліджень в університетах.
Великобританія	реалізація програм підтримки інноваційної активності, створення венчурних компаній, яким надається низка пільг; діяльність Університетських інноваційних центрів, які створені для сприяння трансферу технологій між вищими навчальними закладами і промисловістю та стимулювання малого бізнесу до використання нових знань.
Італія	надання податкових пільг не науковим установам, а підприємствам та інвесторам, що забезпечують попит на дослідження та інновації, причому за реальні інноваційні розробки; надання прямих бюджетних дотацій підприємствам, що освоюють інноваційну продукцію, або споживачам даної продукції.
Франція	діяльність Регіонального фонду консультативної підтримки, що надає консультативні та інформаційні послуги інноваційним підприємствам; діяльність організацій, що здійснюють передачу технологій, що розроблені державними структурами; діяльність державних організацій, що фінансують інноваційну діяльність переважно на початкових стадіях розробки, зокрема у формі субсидій, пільгових кредитів, податкового кредиту.
Японія	внутрішньофірмове підприємництво, коли поряд з розширенням обсягів діяльності низових ланок відбувається підвищення відповідальності і розширення повноважень адміністрації на відповідному рівні.

Джерело: Сформовано автором на основі [2]

Таким чином, стан інноваційної діяльності в Україні вважається кризовим і таким, що не відповідає сучасному рівню інноваційних процесів у промислово розвинених країнах та потребам інноваційного розвитку.

Ефективна активізація інноваційної діяльності дасть змогу забезпечити не лише конкурентоспроможність окремих підприємств, які займаються інноваціями, але і стимулювати зростання економіки держави загалом. Основними заходами на шляху активізації інноваційної діяльності в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду є створення ефективної і гнучкої системи державного управління інноваційним розвитком, запровадження комплексу податкових та інших пільг виконавцям відповідних робіт, розширення практики створення технопарків, бізнес-інкубаторів, інноваційних центрів, удосконалення нормативно-правової бази, фінансування утворення нових галузей, ініціювання створення та фінансування науково-дослідницьких програм та наукових центрів, налагодження процесу надання безвідсоткових чи пільгових позик та грантів, реконструювання системи освіти та науки з урахуванням сучасних світових тенденцій та ін.

Література:

1. Закон України "Про інноваційну діяльність". // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – №36. – С. 266.
2. Михайлишин Л. І. Зарубіжний досвід активізації інноваційної діяльності / Л. І. Михайлишин. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – №6. – С. 99–104.
3. Левченко Ю. Г. Активізація інноваційної діяльності вітчизняних підприємств в умовах кризи [Електронний ресурс] / Ю. Г. Левченко // Тези Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки;Т.2. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://eztuir.ztu.edu.ua/handle/123456789/6813>.
4. Туболец І. І. Активізація інноваційної діяльності вітчизняних підприємств з урахуванням світового досвіду / І. І. Туболец. // Агросвіт. – 2016. – №5. – С. 23–27.
5. Федорчук І. В. Проблеми активізації інноваційної діяльності підприємств в Україні [Електронний ресурс] / І. В. Федорчук. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/handle/6789/2347>.

СИСТЕМА ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ:
ФУНКЦІОНУВАННЯ, ПРОБЛЕМАТИКА, ОПТИМІЗАЦІЯ

Маньковська Т.І.

доцент кафедри обліку і оподаткування

Державного університету інфраструктури і технологій

м.Київ, Україна

Потребою сьогодення є формування дієвої системи державного фінансового контролю. Сьогодні доволі важливим і актуальним є питання розбудови і становлення цілісної системи державного фінансового контролю в Україні, без вирішення якого неможливо підвищити ефективність виробництва, конкурентоспроможність базових галузей національної економіки, розв'язати проблеми життєдіяльності держави, знизити рівень тінізації економіки і корупції.

Державний фінансовий контроль (ДФК) посідає провідне місце у системі державного регулювання економіки та спрямований на забезпечення законності операцій під час утворення та використання фінансових ресурсів. До того ж, слід зазначити, що від того, як побудована в країні система державного фінансового контролю, значною мірою залежать, довіра до держави як власних громадян, так і зарубіжної спільноти, а також умови розвитку бізнесу, економічне зростання країни, формування сприятливого інвестиційного клімату.

У сучасних умовах розвитку ринкових відносин в Україні, які супроводжуються процесами поширення форм, обсягів та наслідків шахрайств у сфері бюджетних коштів та державного майна, на перше місце виходить необхідність забезпечення державного фінансового контролю, який би сприяв законності та раціональності використання коштів та майна, які належать державі [1, с.23].

У процесі формування в Україні відповідних інституційних умов подальший розвиток державного фінансового контролю може стати важливим фактором ефективності бюджетних видатків та підвищення рівня результативності бюджетного процесу [2, с.109].

Під системою ДФК, на наш погляд, слід розуміти цілісну взаємопов'язану і взаємозумовлену, ієрархічну та динамічну сукупність моделей, видів, функцій, принципів, цілей, завдань, предметів, суб'єктів, об'єктів, етапів, форм, методів й засобів забезпечення ДФК, призначених для виміру законності, доцільності, результативності і ефективності використання державних фінансових ресурсів і державної власності й реалізації фінансової, бюджетної, податкової, митної, грошово-кредитної, валютної, боргової, інвестиційної, антимонопольної політики та політики ціноутворення; здійснення підприємницької діяльності; фінансової розвідки процесів, пов'язаних з існуванням «тіньової» економіки, політики в сфері протидії (запобігання) легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму; вироблення і вжиття необхідних для їх вдосконалення превентивних і коригуючих заходів.

Питання формування системи державного фінансового контролю в Україні набуває особливої важливості як у теоретичному, так і в практичному плані, оскільки вона є однією зі складових устрою влади в державі, особливим видом управління справами держави та суспільства, необхідним елементом демократичного керування суспільними, насамперед, фінансовими ресурсами.

Вітчизняна система державного фінансового контролю розглядається, як трирівнева модель, у якій найвищим рівнем контролю є централізований зовнішній контроль від імені Уряду та Парламенту. З метою забезпечення проходження такого контролю на другому рівні діють децентралізовані підрозділи внутрішнього аудиту, які оцінюють та підтримують ефективність діючої системи внутрішнього контролю, яка і є останнім рівнем, на якому базується система державного фінансового контролю. Отже, фактично останні два щабля цієї моделі, базуючись на відповідальності та підзвітності керівника

організації будь-якого рівня, і являють собою систему державного внутрішнього фінансового контролю європейського зразка, прийняту в Україні як основу реформування.

Окремо слід зазначити, що така адаптація вітчизняної системи державного внутрішнього фінансового контролю до правил країн Європейського союзу (ЄС) є не лише по-суті єдиним шляхом до забезпечення належного рівня фінансової дисципліни в державі, але і передумовою вступу України до ЄС, що впливає з вимог Плану дій Україна - ЄС. Головними завданнями органу державного фінансового контролю є: здійснення державного фінансового контролю за використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, правильністю визначення потреби в бюджетних коштах та взяттям зобов'язань, ефективним використанням коштів і майна, станом і достовірністю бухгалтерського обліку і фінансової звітності у міністерствах та інших органах виконавчої влади, державних фондах, фондах загальнообов'язкового державного соціального страхування, бюджетних установах і суб'єктах господарювання державного сектору економіки, а також на підприємствах, в установах та організаціях, які отримують (отримували у періоді, який перевіряється) кошти з бюджетів усіх рівнів, державних фондів та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування або використовують (використовували у періоді, який перевіряється) державне чи комунальне майно (далі - підконтрольні установи), за дотриманням бюджетного законодавства, дотриманням законодавства про державні закупівлі, діяльністю суб'єктів господарської діяльності незалежно від форми власності, які не віднесені законодавством до підконтрольних установ, за судовим рішенням, ухваленим у кримінальному провадженні [3].

Державний фінансовий контроль забезпечується органом державного фінансового контролю через проведення державного фінансового аудиту, перевірки державних закупівель та інспектування. Порядок проведення органом державного фінансового контролю державного фінансового аудиту,

інспектування та перевірок державних закупівель установлюється Кабінетом Міністрів України [4].

Протягом 2016 року територіальними підрозділами Державної аудиторської служби охоплено контролем майже 2,3 тис. підприємств, установ і організацій усіх форм власності, на понад 1,8 тис. об'єктах контролю встановлено незаконне і нецільове витрачання коштів і матеріальних цінностей, їх недостачі на загальну суму понад 1,0 млрд. грн., у тому числі бюджетних ресурсів – майже 618,8 млн. грн., (з них понад 299,9 млн. грн. – кошти державного бюджету).

Діюча система державного фінансового контролю складається з окремих видів, методів, форм та суб'єктів. При цьому кожен елемент системи державного фінансового контролю має власні недоліки та є далеким від досконалості.

До недоліків діючої системи державного фінансового контролю можна віднести: громіздка та неефективна організаційно - функціональна структура системи державного фінансового контролю; недосконале правове поле та методологічне забезпечення; відсутність дієвої системи внутрішнього фінансового контролю; незадовільний стан фінансово-бюджетної дисципліни; – низька відповідальність учасників бюджетного процесу [5, с.70].

Органам державного фінансового контролю в системі бюджетного регулювання є над чим працювати, зокрема, слід вдосконалити такі напрями роботи:

1. Ширше впроваджувати ризикорієнтований підхід проведення дистанційного аудиту бюджетної ефективності, що спрямований на організацію фінансового контролю не за всіма об'єктами, а за найбільш ризикованими. Доцільно впровадити інтегральний показник ефективності діяльності бюджетних установ з метою здійснення математичної оцінки ефективності їх діяльності.

2. Врегулювання питання належного відшкодування фінансових ресурсів за вчинені фінансові порушення, в тому числі за розтрату державних коштів.

3. Посилення кадрового складу органів фінансового контролю, розроблення навчальних програм та програм сертифікації працівників за міжнародними зразками. Поряд з цим необхідним є підвищення етично-морального рівня та професійної кваліфікації державних службовців, які працюють у бюджетній сфері (у тому числі розширення застосування сучасних методів стимулювання та покарання відповідно до європейської практики, а також реалізація принципу безперервності у навчанні державних службовців).

4. Важливим фактором забезпечення ефективності внутрішнього фінансового контролю є незалежність експерта. Оцінюючи ефективність використання бюджетних коштів він повинен мати можливість вже на етапі прийняття управлінського рішення вказати на ймовірні фінансові наслідки.

5. Покращання матеріально-технічного і фінансового забезпечення функціонування системи державного фінансового контролю .

Також необхідно зазначити, що державний фінансовий контроль має відповідати принципам, напрацьованим як вітчизняною практикою, так і визначеним Міжнародною організацією вищих органів фінансового контролю (INTOSAI) ще у 1977 році «Лімській декларації про керівні принципи фінансового контролю» [6].

Водночас зміщення в ринкових умовах центру ваги у нормативній регуляції поведінки із норм, що ґрунтуються на забороні, на нормах надання гарантованих державою можливостей забезпечення суб'єктам господарювання взаємності своїх прав, обов'язків і відповідальності спричиняє зміни методів і форм контролю . Тому в сучасних умовах господарювання стають зайвими жорсткі нормативи і обмежуючі інструкції, відтак відпадає необхідність у постійному і всеоб'ємному контролі за їх дотриманням, контролі за всім і всіма

Основними параметрами елементів системи державного фінансового контролю і надалі залишаються законність, доцільність, ефективність і оптимальність оргструктури. Вони виступають своєрідними агрегатами багаточисельних, але менш важливих вимог до системи державного фінансового контролю (таких, як раціональність, обґрунтованість, повнота,

точність, своєчасність, які так чи інакше в кінцевому підсумку включені у зазначені).

Відповідно до стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2021 рр. у частині щодо зовнішнього фінансового контролю, визначено посилення ролі та ефективності роботи Рахункової Палати, як дієвого незалежного контролю за ефективністю використання державних коштів, а саме [7]: стратегічний план розвитку Рахункової Палати України для реалізації розширеного мандату; підвищення ефективності аудиту відповідно до міжнародних стандартів; посилення моніторингу виконання рекомендацій за результатами аудиту; покращення співпраці та координації між Рахунковою Палатою України та Верховною Радою.

Основним завданням системи внутрішнього фінансового контролю визначено посилення управлінської підзвітності на всіх рівнях державного сектору, а саме: посилення ефективності внутрішнього аудиту; впровадження внутрішнього контролю узгоджено з реформою держуправління.

Перед державним фінансовим контролем поставлені наступні завдання: проведення спеціалізованих аудитів (ІТ, державні закупівлі) – підвищення ефективності фінансового інспектування. Метою даної стратегії є сучасна та ефективна системи управління державними фінансами, що має чіткі цілі розвитку та ключові показники ефективності, а також розподіл бюджетних ресурсів згідно пріоритетів розвитку у середньостроковій перспективі.

Основними завданнями стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2021 рр. є впровадження стратегічного планування і середньострокового бюджетного планування та дієвої системи планування і оцінювання виконання державного бюджету за результатами. Також, це підвищення ефективності державних видатків - перехід від утримання установ до надання якісних державних послуг, якість та ефективність адміністрування податків і зборів та рівня дотримання податкового законодавства. Крім того, підтримати процес бюджетної децентралізації шляхом забезпечення чіткого розподілу відповідних повноважень і ресурсів, а

також забезпечення підзвітності місцевих бюджетів. Дана стратегія складається з чотирьох частин: дотримання загальної бюджетно-податкової дисципліни, підвищення ефективності розподілу ресурсів, забезпечення ефективного виконання бюджету, підвищення рівня прозорості та підзвітності.

Нині можна вважати теоретично доведеним і практично підтвердженим досвідом багатьох розвинених країн, що для досягнення оптимальної ефективності державного фінансового контролю потрібно рухатися одночасно і досить рівномірно одразу за декількома напрямками, зокрема, такими, як формування правової бази контролю, яка відповідає політичному устрою і економічному розвитку країни; створення на всій території країни єдиного поля фінансового контролю за наявності вираженої контрольної вертикалі; утворення стійкого кваліфікованого кадрового потенціалу органів фінансового контролю .

Отже, ефективність державного фінансового контролю може бути забезпечена, якщо зовнішній та внутрішній контроль будуть своєчасними та об'єктивними, а також чітко регламентованими і орієнтованими на кінцевий результат, що забезпечить виконання визначених завдань та досягнення цілей соціально-економічного розвитку.

Система державного фінансового контролю в Україні має ряд проблем та недоліків, які роблять її неефективною, затратною та непрозорою. На сьогодні не створено достатнього правового, інформаційного, організаційного, комунікативного, методологічного та кадрового забезпечення для здійснення державного фінансового контролю. Це все негативно впливає на рівень довіри населення до влади, на розвиток фінансово-бюджетних відносин в Україні, гальмуючи ряд трансформацій у цій сфері. З огляду на це необхідність удосконалення системи державного фінансового контролю є особливо актуальною та нагальною. Вирішити проблеми та подолати недоліки організації та функціонування державного фінансового контролю в Україні можливо шляхом послідовної реалізації заходів, спрямованих на побудову сучасної моделі державного фінансового контролю, яка б відповідала потребам національної економіки та вимогам Європейського Союзу.

Література:

1. Дейнеко Є. В. Актуальні проблеми реформування системи державного фінансового контролю в Україні / Є. В. Дейнеко // Технологический аудит и резервы производства – № 4/2(6), 2012, с.23-24.
  2. Єрмійчук Н.І. Проблеми і перспективи розвитку державного фінансового контролю в системі бюджетного регулювання / Н. Єрмійчук // Трансформація національної моделі фінансово-кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Ужгород, 23 листопада 2016 р.) – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2016. – с. 109-112.
  3. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» від 26.01.1993 № 2939-XII (зі змінами і доп. від 23.12.15р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>
  4. Державна аудиторська служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>
  5. Ісаченко Ю. В., Костенко Т. А. Проблеми удосконалення системи державного фінансового контролю в Україні / Ю. В. Ісаченко, Т. А. Костенко // Глобальные проблемы экономики и финансов: тезисы докладов VII Международной научно- практической конференции (Киев – Прага – Вена, 30 ноября 2016.) - с.69-71.
  6. «Лімска декларація про керівні принципи фінансового контролю» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/604_001
  7. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2021 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/PFM%20Strategy%20resentation.pdf>
-

ПРОБЛЕМИ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА
МОЖЛИВОСТІ ПОДОЛАННЯ

Мельничук Н.

студент економічного факультету,

Чернівецький торговельно – економічний інститут КНТЕУ,

м. Чернівці, Україна

Значні геополітичні трансформації справляють вплив на всі, без винятку, аспекти життя суспільства, зокрема й на міграційні процеси. Підписання Угоди про асоціацію та безвізового режиму між Україною та Європейським союзом (ЄС) спричинили проведення низки важливих реформ у сфері міграційного менеджменту. Водночас, анексія Криму, військові дії на сході України обумовили масштабні переміщення населення, глибоку економічну кризу та інтенсифікацію трудової міграції.

Після того, як почав діяти регламент ЄС про візову лібералізацію з Україною, повідомляє «Європейська правда», безвізовий режим надав право на короткострокове відвідування країн ЄС (не більше 90 днів перебування на кожні 180 днів) для громадян України, що подорожують з біометричними закордонними паспортами [1]. Що сприяло вільному пересуванню громадян України. Але внаслідок занепаду системи безоплатної освіти та медицини оплата цих послуг перейшла від держави до населення. За відсутності розвинутої системи кредитування фізичних осіб, які прагнули започаткувати свій бізнес й потребували стартового капіталу, спричинило його заробіток за межами держави. А перехід до ринкової економіки створив новий споживчий попит на такі товари високої вартості як житло, автомобілі, побутову техніку та інше. Все це стимулювало колись і продовжує заохочувати трудову міграцію за кордон.

Відповідно до даних дослідження, проведеного в рамках проекту Міжнародної організації з міграції (МОМ) у 2017 рр., за кордоном перебувають

для здійснення трудової діяльності близько 910 тис. громадян України. Основні країни призначення працівників-мігрантів – Польща, Німеччина, Італія та США. На них припадає близько 80% загальних потоків короткострокових та довгострокових трудових мігрантів з України. Рівень потенційної трудової міграції (тих, хто вже знайшов роботу за кордоном або найближчим часом планує це зробити) найвищий переважно у тих же областях, де найвища частка трудових мігрантів – у Тернопільській, Закарпатській та Рівненській областях. [2].

Під впливом воєнного конфлікту та глибокої економічної кризи еміграційні настрої населення зростають. Спробам вирішити життєві проблеми у спосіб працевлаштування за кордоном сприяє й набутий українцями досвід роботи за межами держави, потужні міграційні мережі, що сформувалися впродовж останніх десятиліть.

Петрова І.Л. зазначає, що головними чинниками масової еміграції українського населення можна вважати наступні: велика різниця в умовах життя і рівнях заробітної плати в Україні і країнах Заходу; відсутність перспектив професійного зростання для багатьох здібних людей; економічна нестабільність в країні й невизначеність шляхів виходу з неї; відсутність екологічної та соціальної безпеки громадян [3, с. 19]. На нашу думку, вище перелічені чинники є вагомими причинами, що спричиняються трудову міграцію з України. Проте, хотілось би зазначити ще один чинник – це відсутність попиту на професію в країні, що зумовлює «відтік умів». Це переважною мірою висококваліфіковані спеціалісти, які навчалися за кордоном або в межах власної країни, але не знайшли місця роботи або достойного заробітку.

Міграції населення останніх десятиліть сприяли поширенню в Україні європейських цінностей і норм ринкової свідомості, формуванню відкритого до світу суспільства, здатного до інновацій.

Трудові міграції зменшують напругу на ринку праці. За відсутності працевлаштування за кордоном чисельність безробітних більш ніж удвічі

перевищила б їх фактичну кількість. За даними різних опитувань, заробітки трудових мігрантів за кордоном у три-чотири рази вищі за середню заробітну плату в Україні. Зароблені під час трудової міграції кошти спрямовуються переважно на споживання, що сприяє покращенню якості життя сімей мігрантів, скороченню бідності, а також стимулює розвиток економіки завдяки підвищенню платоспроможного попиту. Згідно з результатами дослідження, проведеного в рамках проекту MOM у 2017 р., фінансових надходжень, пов'язаних з міграцією, та їхнього впливу на розвиток України, перекази мігрантів в Україну становлять 58,5% бюджету домогосподарств, які мають у своєму складі довгострокових трудових мігрантів, і 60% бюджету тих, члени яких практикують короткострокову трудову міграцію [2].

За даними цього ж дослідження, майже кожен п'ятий довгостроковий мігрант висловив інвестиційні наміри, віддаючи перевагу інвестиціям у свої місцеві громади в Україні та в такі сектори, як будівництво, туризм і роздрібна торгівля.

Міграція впливає на заощадження й користування банківськими послугами серед українських домогосподарств, що отримують грошові перекази: кількість власників заощаджень і банківських рахунків принаймні вдвічі вища серед домогосподарств із трудовими мігрантами, ніж у домогосподарствах з протилежною ситуацією.

Згідно з висновками дослідників, які базуються на економіко-математичному моделюванні, без переказів Україна втратила б 7,1% економічного потенціалу. Найбільше б постраждали галузі легкої та харчової промисловості, де виробництво могло б скоротитися на 17 і 14 % відповідно. Споживання б зменшилося на 18%, а доходи домогосподарства – на 14-21% [5].

Разом із тим, з міграцією пов'язані і певні ризики для розвитку. Вона призводить до втрат населення у найбільш активному віці, що мають високий освітній рівень, сприяє зменшенню народжуваності, прискоренню старіння населення. Збільшення грошових надходжень призводить до зростання цін, дешеві імпортні товари, привезені «човниками», створюють конкуренцію

товарам вітчизняного виробництва. Зовнішня трудова міграція руйнує трудові колективи, здатна спричинити дефіцит робочої сили у певних галузях та регіонах. Вона призводить до втрати кваліфікації, оскільки особи з високим рівнем професійної підготовки здебільшого виконують за кордоном малокваліфіковану роботу. Більшість трудові мігрантів знаходяться в нелегальному становищі, не мають правового захисту і тому зазнають як моральних, так і матеріальних (фінансових) збитків [4, с. 14-15].

Одним із негативних виявів процесу трудової міграції з України є проблема «соціального сирітства». Діти заробітчан часто потребують психіатричної допомоги через те, що зростають у так званих транснаціональних сім'ях.

На нашу думку, наступні заходи можуть допомогти з вирішенням проблем трудової міграції та захистити українців, що перебувають за кордоном:

- посилення соціального та правового захисту трудових мігрантів та членів їх сімей;
- налагодження обліку трудових мігрантів, які працюють за межами України та їх підтримка;
- запобігання незаконній трудовій міграції та ризикам, що пов'язані з нею;
- створення умов для повернення та реінтеграції трудових мігрантів;
- активізація державної політики щодо формування привабливого внутрішнього ринку праці.

Отже, трудова міграція громадян України за кордон є на сьогодні наймасовішим і соціально значущим міграційним потоком, що позначається на демографічній ситуації, ринку праці, розвитку економіки та соціальної сфери, добробуті громадян, сімейних відносинах і вихованні дітей та інші наслідки. Проте міграційні процеси мають і позитивні сторони, такі як поширення в Україні європейських цінностей і норм ринкової свідомості, формуванню відкритого до світу суспільства, здатного до інновацій, створенню та збільшенню доходів та заощадження й користування банківськими послугами та інші.

Таким чином, потрібно створювати умови для повернення та реінтеграції трудових мігрантів, формування привабливого внутрішнього ринку праці та запобігання незаконній трудовій міграції та ризикам, що пов'язані з нею.

Література:

1. Держави члени ЄС запровадили безвізовий режим для України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2017/06/11/7066989/>
2. Міграція як чинник розвитку в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iom.org.ua/sites/default/files/mom_migraciya_yak_chynnyk_rozvytku_v_ukrayini.pdf.
3. Петрова І.Л. Регулювання зайнятості у світлі глобалізаційної перспективи / І.Л. Петрова // Економіка та держава. – 2005. – №2. – С. 19.
4. Позняк О.В. Міграція населення як чинник соціально-економічного та демографічного розвитку // Міжнародна міграція та розвиток України в контексті європейської інтеграції: Зб. матеріалів міжнар. наук. конф., 16 жовтня 2007 р., м.Київ / за заг. ред. О.С.Власюка – К.: ПЦ «Фоліант» 2008. – С. 14-15.
5. Трудова міграція за кордон. Підмога чи шкода для економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://n-auditor.com.ua/ru/component/na_archive/1348.html?view=material

---

УДК 664

Економічні науки

АНАЛОГИ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ : ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Мостолюк Б.В.,

*студент, Чернівецького торговельно-економічного інституту Київського
національного торговельно-економічного університету
м. Чернівці, Україна*

Харчові продукти – це компоненти їжі, що використовуються в натуральному чи переробленому вигляді як джерело енергії і будівельний матеріал.

За даними вчених, рівень і якість життя людей та їх працездатність на 60-70 % залежить від якості, структури й безпеки харчових продуктів [1, с.35].

Тому якість та склад продуктів харчування займають важливе значення у житті людини. Для нормальної життєдіяльності людини необхідний повноцінний набір продуктів харчування з врахуванням її індивідуальних особливостей, характеру й інтенсивності роботи та умов проживання. Цей набір повинен включати оптимальне співвідношення всіх необхідних для людини компонентів: білки рослинного та тваринного походження, жири, вуглеводи, вітаміни, мікроелементи тощо. Недостатня чи надмірна кількість продуктів харчування, які споживає людина, значні перекося в необхідному співвідношенні їх компонентів та зловживання деякими продуктами завжди ведуть до негативних змін у здоров'ї та стані людини [2, с.103].

У зв'язку з цим, перспективними напрямками розвитку харчової технології є розробка сучасних форм харчових продуктів модифікованого хімічного складу, які можуть бути збагачені натуральними та вагомими для життєдіяльності людини нутрієнтами, із уживанням білків рослинного і тваринного походження. Таким чином, аналоги копіюють готові до вживання традиційні харчові продукти. Сьогодні науковці пропонують групи харчових аналогів продуктів: аналоги ікри риб, молочних виробів, м'ясних виробів, круп та макаронів, тощо.

Аналоги молочних продуктів одержують на основі сумішей молочної сировини з рослинними і тваринними компонентами, білками, мінеральними речовинами, амінокислотними препаратами, ліпідами, вітамінами. Також зустрічаються технології аналогів молочних продуктів, що не припускають використання молочної сировини.

Клас аналогів молочних продуктів включає: молоко, сири, кисломолочні вироби, молочні пасти, креми, збиті вироби, вершки, відбілювачі для кави,

заморожені десерти, молочні консерви, концентрати, суміші для дитячого харчування і т. д.

Аналоги м'ясних продуктів – це такі харчові продукти, які являються аналогічними м'ясному продукту за органолептичними показниками, виготовлені за м'ясною технологією з використанням нем'ясних компонентів тваринного, рослинного та мінерального походження, з масовою часткою м'ясних інгредієнтів у рецептурі не більше 5%.

Зменшення популяції цінних видів промислових риб та існуючу нестачу рибної продукції визначають доцільність створення аналогів ікри риб.

Такий аналог продукту, як риб'яча ікра можна розділити на дві основні підгрупи: білкові та небілкові.

До білкової входить лише та ікра, яка отримана з білкової сировини– желатину, молока, яєць, соєвих добавок тощо.

Небілкові аналоги ікри вважаються більш сучасними розробками та мають значно вищі органолептичні ознаки якості, зазвичай виготовляються на основі гелеутворювачів із бурих морських водоростей ламінарії. Безперечними перевагами даного продукту є прогнозований хімічний склад та мінімальна кількість ксенобіотиків [3].

Проте, дослідження аналогів рибних продуктів вказують на певні проблеми щодо їх безпечності і якості аналогів ікри риб, що продаються на ринку України . Було виявлено несумісність вмісту вологи в продуктах, що зумовлює мікробіологічну нестабільність, а також вміст шкідливих для здоров'я харчових добавок; порушення правил маркування та неправдивість наданої інформації, що вводить в оману споживача.

Отже, технології XXI ст. мають право на існування у галузі харчової промисловості, але головним повинно залишатись безпечність та належна якість харчових продуктів для споживача.

Література:

1. Голяченко О.М. Соціальна медицина, організація та економіка охорони здоров'я / Голяченко О.М., Сердюк А.М., Приходський О.О. – Тернопіль-Київ-Вінниця: Лілея, 1997. - 328 с.
  2. Димань Т.М. Харчування людини / Т.М. Димань, М.М. Барановський, М.С. Ківа та ін.: – Біла Церква, 2005. - 300 с.
  3. Габович А. Альгінова ікра – корисна імітація // Україна молода, 2007. – 12 лип.
-

УДК 657.37

Економічні науки

ПРИНЦИПИ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ: ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ КОРИСНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ

Любар О.О., к.е.н., доцент

Немеш Г. С., студентка 5 курсу

Вінницький національний аграрний університет

м. Вінниця, Україна

Облік господарських операцій у різних країнах здійснюється за різними принципами, які формуються історично згідно із специфічними рисами різних народів. На сьогодні, у взаємодії національних економік та розвитку глобалізації, сформувалися міжнародні правила ведення обліку та складання звітності, які дають змогу полегшити розвиток міжнародних відносин, а дотримання яких, для відчинених суб'єктів господарювання, забезпечить отримання максимально корисної інформації щоб прийняти управлінські рішення.

Метою даного дослідження є вивчення основних принципів складання фінансової звітності за міжнародними стандартами у порівнянні із національними нормами

Принципи обліку і фінансової звітності та їх застосування в міжнародній

та вітчизняній обліковій практиці досліджуються у працях С. Голова, Н. Горицької, В.Костюченко, Н. Малюги, В. Пархоменко, В. Сопка, Н. Ткаченко та інших вчених.

Принцип – це те, що завжди, за будь-яких умов, без будь-якого винятку властиве певному явищу. Принцип виступає основою, початком, керівною ідеєю у будь-яких відносинах [4]. А в умовах становлення ринкових відносин принципи організації бухгалтерського обліку набувають нового значення. Адже саме вони є основою формування обліку та забезпечення його подальшої провідної ролі в діяльності підприємства. Використання Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні потребує перш за все повного узгодження облікових принципів. [1].

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначено десять принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Якісні характеристики фінансової звітності наведені у Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». У міжнародних стандартах фінансової звітності принципи обліку розглянуті в документі під назвою Концептуальна основа підготовки і подання фінансової звітності (Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements), цей документ не є стандартом, але відіграє значну роль у процесі розробки міжнародних стандартів і гармонізації підходів до складання фінансової звітності. Ця норма передбачає одинадцять основоположних якісних характеристик фінансової інформації (табл. 1).

Концептуальні основи підготовки і подання фінансової звітності визначають п'ять елементів фінансової звітності: активи, зобов'язання, доходи, витрати, капітал, які повинні відповідати не тільки своїм визначенням, але і критеріям їх визнання. Передбачені два критерії визнання активів і зобов'язань:

1) існування ймовірності, що майбутня економічна вигода, пов'язана з конкретним елементом звітності, буде отримана або втрачена;

2) наявність можливості надійно виміряти або оцінити у вартісному вираженні елемент фінансової звітності. Причому МСФЗ не дають ніяких

кількісних критеріїв оцінки ймовірності, тому тут слід керуватися оцінкою суті явищ.

Міжнародними стандартами передбачаються різні варіанти оцінки активів і зобов'язань, а саме: історична вартість (фактична вартість придбання, первісна вартість); поточна або відновлювальна вартість; можлива вартість продажу або ціна реалізації; дисконтована або приведена вартість; поточна ринкова вартість; справедлива або "чесна" вартість [2]. На сьогодні спостерігається тенденція витіснення історичної вартості оцінкою за справедливою вартістю.

Як бачимо, відмінність міжнародних стандартів має концептуальний світоглядний характер, що проявляється в обґрунтованості та деталізації показників кожної статті фінансової звітності. Порівнюючи принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності за міжнародними стандартами і українським законодавством, можемо зробити висновки, що в українському законодавстві використовуються ті ж припущення, що передбачені МСФЗ, в українському законодавстві вимоги до якісних характеристик фінансової звітності розкриті менш детально ніж у МСФЗ, також в національних положеннях відсутня така вимога до інформації, що відображається у фінансовій звітності як нейтральність, немає обмеження щодо співвідношення вигоди і витрат, не використовується поняття збалансованості якісних характеристик, в українській практиці відсутня можливість застосування професійних суджень бухгалтерів для визначення ймовірності отримання або втрати економічних вигод. Ще однією відмінністю є структура висвітлення принципів обліку у національних і міжнародних стандартах, що вносить деяке сум'яття і плутанину [1].

Якісні характеристики фінансової інформації

№ п/п	Назва	Характеристика принципу
1	Доречність	Фінансова інформація повинна мати підтверджувальну цінність, тобто забезпечувати певне завдання.
2	Суттєвість	Інформація є суттєвою, якщо її відсутність або неправильне подання може вплинути на рішення, які приймають користувачі на основі фінансової інформації про конкретний суб'єкт господарювання, що звітує.
3	Правдиве подання	Звітність має бути повною, нейтральною та вільною від помилок.
4	Зіставність	Зіставність дає змогу користувачам ідентифікувати та зрозуміти подібності статей та відмінності між ними.
5	Своєчасність	Можливість для осіб, які приймають рішення, мати інформацію вчасно, так щоб ця інформація могла вплинути на їхні рішення.
6	Зрозумілість	Фінансові звіти повинні бути доступні для користувачів, які мають достатнє знання бізнесу та економічної діяльності.
7	Безперервність	Фінансові звіти складаються на основі припущення, що суб'єкт господарювання є безперервно діючим і залишатиметься діючим в майбутньому.

Розроблено на основі джерела [3]

Отже, принципи фінансової звітності є основними критеріями корисності інформації для її користувачів. Існують деякі відмінності між принципами ведення обліку та складання звітності у міжнародних стандартах та національних, що дає поштовх до вдосконалення останніх. Адже застосування МСФЗ в Україні дасть змогу мати повне узгодження суті і структури викладу принципів бухгалтерського обліку, врегулювати правовове поле, що стимулюватиме розвиток повноцінних ринкових відносин.

Література:

- 1 Білинська Н. Є. Принципи бухгалтерського обліку за міжнародними та національними стандартами / Н. Є. Білинська. // Львівська політехніка. – 2016. – №4. – С. 258.
- 2 Дубовая В. В. Міжнародні та відчизняні засади складання фінансової звітності: мета, якісні характеристики, принципи / В. В. Дубовая. // Економіка і регіон. – 2010. – №1. – С. 298.
- 3 Концептуальна основа підготовки і подання фінансової звітності.

Переклад Т. Шарашидзе, 2009. – 60с.

4 Малюга Н.М. Нацкові дослідження в бухгалтерському обліку: [нав. посіб. для студентів вищих навчальних закладів] / Н. М. Малюга / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир: ПП «Рута», 2003. – 476с.

УДК 651

Економічні науки

СУЧАСНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМ РИЗИКОМ В БАНКАХ УКРАЇНИ

Гайдим Б. Г.

Нестринюк Г. Я.

*студентки фінансово-економічного факультету
Київський національний економічний університет*

імені Вадима Гетьмана

м. Київ, Україна

Сьогодні банки України функціонують в умовах нестабільності фінансового ринку та під впливом коливань валютних курсів. За цих умов імовірність понесення значних грошових втрат від проведення банками валютних операцій різко зростає. До того ж, глобалізація та розвиток інформаційних технологій на світових фінансових ринках змінили усталені взаємозв'язки між суб'єктами таких ринків, збільшивши вагу спекулятивних операцій у загальному обсязі валютних операцій банків. Валютні операції є високо ризикованими та найскладнішими операціями в банківському секторі, тому виникає потреба у чіткому розумінні банками необхідності побудови адекватної системи управління валютними ризиками.

Валютний ризик - небезпека валютних втрат, пов'язаних зі зміною курсу однієї іноземної валюти по відношенню до іншої, при проведенні зовнішньоекономічних, кредитних та інших валютних операцій [1, с. 132].

Проаналізувавши погляди науковців можна виділити такі особливості валютного ризику в банківській діяльності: валютний ризик, взаємодіючи з

іншими банківськими ризиками, підсилює негативні наслідки у разі збігу дії їх ризикових факторів; валютний ризик сприяє непередбаченим змінам відкритої валютної позиції (які є наслідком власних конверсійних операцій банку на міжбанківському валютному ринку, що здійснюються для підтримання миттєвої валютної ліквідності); на особливості управління валютним ризиком має вплив інституціональне середовище, у якому банк здійснює свою валютну діяльність, оскільки він є учасником фінансового ринку, що регулюється державою.

В Україні діяльність банків на валютному ринку регулюється Національним банком України шляхом ліцензування валютних операцій та встановлення обов'язкових вимог.

Виявлені особливості банківського валютного ризику дають змогу скласти докладне уявлення про нього як об'єкт ризик-менеджменту і, відповідно, визначити ті його аспекти, які необхідно врахувати в процесі управління ним, щоб одержати оптимальний результат: зберегти прибуток на необхідному рівні або уникнути збитків по окремих видах валютних операцій в умовах нестабільності валютних курсів [2, с. 77].

Управління валютними ризиками можна охарактеризувати як процес, за допомогою якого банк ідентифікує валютні ризики, оцінює їх величину, здійснює їх моніторинг і контролює свої валютні позиції, враховуючи взаємозв'язки валютного ризику з іншими видами банківських ризиків.

Банки України відповідно до вимог Базельської угоди формують системи управління валютним ризиком, метою яких є виявлення та запобігання можливим несприятливим подіям, які можуть призвести до виникнення валютного ризикузнаходження шляхів мінімізації їх наслідків.

У сучасній банківській практиці виділяють дві групи методів управління валютними ризиком: превентивні та поточні методи.

Група превентивних методів регулювання валютного ризику в банку розроблена для попередження реалізації зовнішніх факторів чи мінімізації

наслідків їх реалізації. До цієї групи належить: лімітування, диверсифікація, метчінг, неттінг, трансфертне ціноутворення.

Якщо застосування превентивних методів було неефективним, то постає необхідність в застосуванні поточних методів. До цієї групи відносять: хеджування (валютні свопи, форвард, ф'ючерс, опціон), резервування, страхування. Великий спектр похідних фінансових інструментів на міжнародних ринках дозволяє банкам знаходити ефективні засоби проведення операцій з іноземною валютою, а також використовувати досконаліші методи управління валютною позицією, для того аби знизити валютний ризик [4, с. 543]

Вибір зазначених методів або їх комбінування має бути як обґрунтований обраною стратегією банку щодо управління валютним ризиком, так і формувати підґрунтя для забезпечення зростання в довгостроковій перспективі.

Не менш важливою для ефективного управління валютним ризиком є система контролю і моніторингу. Ця система дасть можливість банку здійснювати прогнози, будувати моделі майбутнього економічного розвитку, а також визначати імовірність ризику. Стрес-тестування як метод оцінки валютного ризику банку є доречним за таких умов. За допомогою цього методу можна оцінити можливі потенційні збитки банку (наприклад, від реалізації валютного ризику) за умови появи ринкових потрясінь, а також спроможність банку покривати такі збитки за рахунок власних ресурсів.

За визначенням Національного Банку України стрес-тестування – це метод кількісної оцінки ризику, який полягає у визначенні величини неузгодженої позиції, яка наражає банк на ризик та у визначенні шокової величини зміни зовнішнього фактору – валютного курсу, процентної ставки тощо [3].

В Україні стрес-тестування здійснюється за допомогою сценарного аналізу та аналізу чутливості. Сценарний метод полягає в порівнянні базового

прогнозу динаміки об'єкта стрес-тестування за умов впливу різних шоків з боку економічного середовища [1, с. 167].

Отже, сучасні дестабілізаційні процеси у вітчизняній економіці ускладнюють відносини між суб'єктами валютного ринку та негативно впливають на діяльність банківського сектору України. За таких умов валютні ризики є невід'ємною частиною банківської діяльності, тому ефективна організація управління валютними ризиками має стати одним із пріоритетних завдань банку. За допомогою вище зазначених методів банки отримають можливість ефективніше управляти ризиками, знизити загрозу їх виникнення, а при необхідності мінімізувати їх, що допоможе забезпечити стабільність функціонування банків у ринковому середовищі.

Література:

1. Система ризик-менеджменту в банках: теоретичні та методологічні аспекти: монографія / За ред. В. В. Коваленко. – Одеса: ОНЕУ, 2017. – 304 с.

2. Кузнєцов А.М. Характеристика методів регулювання валютних ризиків банків / Кузнєцов А.М., Деркач Ю.Б // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. – 2017. – Вип. 24. Част. 2. – с. 76 – 79.

3. Методичні рекомендації щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України [Електронний ресурс]: методичні рекомендації, затверджені Постановою Правління НБУ від 02.08.2004 № 361. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0460500-09>.

4. Андрушко А.В. Методи управління валютним ризиком банку / Андрушко А.В., Кінева Т.С // «Young Scientist». Економічні науки. – 2016. – № 11 (38). – с. 541 – 544.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ
ТА ПЕРСОНАЛОМ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Орлюк К.М.

студентка факультету економіки, менеджменту та права

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

м. Вінниця, Україна

Анотація: В даній науковій статі розкривається зміст продуктивності праці та мотивування персоналу засобами інформаційних систем. Розглядаються основні проблеми, пов'язані з використанням інформаційних технологій в діяльності компанії, доводиться значимість інформаційних технологій в підвищенні продуктивності праці, зниженні витрат виробництва.

Ключові слова: інформаційні системи, інформаційні технології, продуктивність праці, персонал, управління, мотивація праці, ефективність підприємства, Gamification

Необхідність забезпечення та підвищення продуктивності праці працівників – це реальність, яку ніхто не може ігнорувати, і, звичайно, всі компанії хочуть підвищити цю ефективність роботи свого персоналу. На сьогоднішній день можна сміливо сказати, що головним активом будь-якого підприємства є його забезпечення висококваліфікованим та мотивованим персоналом. Є п'ять основних чинників, які визначають продуктивність праці співробітника:

- фактор "Що" – це наявність у співробітника чіткого уявлення про мету і очікуваний результат його роботи;
- фактор "Хочу" – це мотивація співробітника;
- фактор "Можу" – професійні здатності співробітника;
- фактор "Чим" – умови роботи;
- фактор "Хто" – особистість співробітника, її можливості та обмеження.

Ефективність праці, якісна продукція, рентабельність, задоволення клієнтів та імідж компанії багато в чому залежать, насамперед, від працівників підприємства. Якщо не скоординувати роботу правильно, то, в результаті, це може призвести до:

- невизначених обов'язків;
- відсутності внутрішньої комунікації;
- відсутності координації;
- нездорового клімату в колективі;
- конфлікту інтересів;
- відсутності командної роботи.

В статті описуються практичні пропозиції – заходи, які можуть впоратися з проблемою ефективності продуктивності завдяки направленню працівників на більш продуктивне уявлення.[1, с.29-33]

Перше, на що потрібно звернути увагу підприємствам – це економічні стимули для підвищення мотивації своїх працівників. Існує природна тенденція того, що керівництво більшою мірою зосереджується на економічних стимулах для працівників вищих рівнів. Ця тенденція є абсолютно неправильною. Краще не хтувати матеріальними стимулами і для працівників нижчого рівня. Тобто, якщо менеджери очікують, що усі працівники будуть рішуче налаштовані на успіх підприємства, то зрозуміло, що і матеріальна винагорода має бути розподілена для всіх працівників. Єдине, розмір цієї винагороди може бути різний, в залежності від складності виконання роботи. Також, потрібно зауважити, що подібні виплати повинні чітко та ретельно структуруватися, тому що прямопропорційно залежать від прибутку.

Друга практична пропозиція, щодо підвищення ефективності праці та зниження витрат виробництва, це популярна на сьогодні практика – Gamification. Мотивація є дуже важливим чинником забезпечення продуктивності праці. Невмотивовані працівники нудьгують, особливо коли вони займаються одноманітними завданнями. Подібним чином працівники, які не мають мотивації, можуть не мати ентузіазму для виконання складних

завдань. Одним із ефективних способів мотивації працівників є використання новітньої технології – gamification (гейміфікація) – процес використання ігрових практик в неігровому контексті для залучення працівників щодо вирішення завдань, перетворюючи їхню роботу в цікаву гру. Гейміфікація зробить роботу більш приємною і захоплюючою. У грі зосереджено безліч точок мотивації – змагання, призові стимули, логіка подолання перешкод. Простіше кажучи, робота не стає грою, але ви починаєте працювати так, немов граєте.[2, с.80-82]

Як показує практика, істотне скорочення витрат спостерігається за тими статтями, які пов'язані з оплатою праці персоналу. При цьому, сучасні компанії використовують різні методи, а саме:

- перенесення виробництва в країни, що розвиваються, де рівень заробітної плати істотно менше, ніж на "батьківщині" і не перевищує вартості робочої сили конкурента;

- заміна людської праці дешевою "працею" машин під управлінням комп'ютерів, що є результатом автоматизації;

- скорочення працівників інтелектуальної праці за рахунок використання обчислювальних машин, систем, мереж, технологій.

Вищезазначені методи безпосередньо стикаються з інформаційними системами і технологіями, які сьогодні стають стратегічним ресурсом компаній, забезпечуючи їх конкурентоспроможність.

Третя практична пропозиція буде пов'язана безпосередньо з доказом значимості інформаційних систем в підвищенні продуктивності праці та зниженні витрат виробництва, а також доказі необхідності оцінки окупності вкладень в інформаційні технології при плануванні їх розробки, впровадження та використання. [3, с.105-107]

Інформаційні технології, далі ІТ – це висока швидкість передачі і обробки інформації, а також практично необмежені за обсягом і одночасно компактні сховища даних. Ці особливості ІТ дозволяють компаніям розглядати їх як засіб підвищення ефективності в таких аспектах: як інструмент скорочення витрат;

як інструмент підвищення продуктивності праці, та як метод оптимізації діяльності менеджерів.

Відомо, що багато завдань, що виконуються людиною, машина може виконати набагато швидше і з меншою кількістю помилок. Крім того, витрати на машини істотно менше витрат на персонал. Все це говорить про те, що в деяких випадках використовувати комп'ютери поряд з іншими елементами ІТ набагато ефективніше, ніж «жива» праця. Це і намагаються використовувати компанії в конкурентній боротьбі з метою зниження витрат виробництва. Інформаційні технології, забезпечуючи високу швидкість передачі і обробки даних, підвищують продуктивність праці, роблять ІТ незамінним інструментом для менеджменту: саме в менеджменті оперативність і «правильність» прийнятих рішень багато в чому залежать від своєчасності, достовірності, повноти інформації про стан компанії і зовнішнього середовища. «Проникнення» ІТ в усі служби, відділи та підрозділи дозволяє менеджеру в режимі реального часу збирати інформацію про роботу всієї компанії і бачити її як єдиний функціонуючий організм. Використовуючи досвід і результати розрахунків від інформаційної системи, менеджер вибирає найбільш «правильне» рішення і будує плани, адекватні прогнозам. Крім того, автоматизація діяльності менеджерів служить засобом скорочення і здешевлення апарату управління, що також знижує витрати. [4, с. 52-55]

Інформаційні системи, які компанії використовують у своїй діяльності сьогодні, представлені складними ІТ-системами. ІТ-системи – це комплекс програмних і технічних коштів, якими «пронизуються» всі служби і рівні компанії, утворюючи, так звану, електронну «нервову» систему». Ця електронна система «вбирає» в себе всю інформацію, яка циркулює всередині компанії, у зовнішньому середовищі. Засоби, що входять в ІТ-систему, дозволяють з високою швидкістю обробляти гігантські масиви даних і на основі отриманих результатів виробляти/пропонувати коригувальні дії, у відповідності зі сформованою ситуацією. Однак на сьогоднішній день компанії, що використовують у своїй діяльності ІТ-системи, мають до них ряд претензій:

1. *Висока ціна комплексних ІТ-систем.* Як відомо, більшість компаній має в своїй структурі різні служби, відділи та підрозділи, кожне з яких займається довіреним йому напрямком – маркетингом, фінансами, постачанням, збутом і т.д. Ефективність роботи всієї компанії безпосередньо залежить від злагодженої роботи складових її компонентів. У зв'язку з цим впроваджені ІТ-системи повинні охоплювати не будь-які два-три відділи, а всю компанію цілком. Злагоджена робота всіх відділів скрутна, якщо деякі з них діють інтенсивно, за новими принципам, а інші – по-старому. Тому дійсно якісні ІТ-системи повинні представляти собою комплексні рішення, на створення яких потрібно чимало часу, інтелектуальних і фінансових ресурсів. Розробка, впровадження, супровід комплексних рішень є великим компаніям, які можуть дозволити собі вкладати в них значні кошти. Але 80% компаній – це невеликі компанії. У більшості випадків такі компанії не мають можливості виділити необхідні ресурси на впровадження і використання комплексних рішень. Виходить, що, незважаючи на зацікавленість середнього і малого бізнесу в ІТ системах, попит залишається незадоволеним.

2. *Впровадження ІТ-систем – дорогий і дуже повільний процес.* Звичайно, компанія може замовити фірмі-розробнику створення ІТ-системи конкретно під себе, а не купувати готове рішення, впровадження якого призведе до зламу існуючої бізнес-моделі. Індивідуальна ІТ-система, з огляду на особливості компанії, дозволить посилити її конкурентні переваги. Однак розробка ІТ-системи під конкретну компанію є сьогодні досить дорогим процесом. Крім того, однією з головних проблем є тривалість термінів розробки і впровадження ІТ системи. Розробка і впровадження ІТ-системи для певної компанії в середньому займає близько двох років. Постійна зміна бізнес-оточення компанії змушує її вносити зміни в свою діяльність не рідше, ніж раз на півроку. Таким чином, принципи роботи, закладені в ІТ-систему на початковому етапі її розробки, вже через півроку стають неактуальними, а через два роки, до моменту запуску системи, можуть зажадати докорінного перегляду. Тому на сьогоднішній день від ІТ систем вимагається надання

можливості гнучкого налаштування, як під особливості роботи компанії, так і під постійні зміни, що відбуваються під впливом коливань бізнес-середовища.

Основною тенденцією є зниження витрат на ІТ-служби. Спочатку, коли ІТ почали набувати широкої популярності як засіб оптимізації, компанії витрачали значні суми на їх освоєння і використання. Однак в більшості випадків очікуваний результат так і не було досягнуто – незважаючи на постійне збільшення витрат, ІТ не відкривали нових можливостей для бізнесу. Найчастіше це відбувалося через неправильний підхід до створення ІТ-інфраструктури, впровадження та використання ІТ-систем. Сьогодні, застосовуючи накопичений досвід, компанії навчилися використовувати ІТ більш ефективно, підвищуючи їх значення для бізнесу при одночасному скороченні ІТ-витрат.

Зазвичай витрати на ІТ-служби компанії складаються з наступних трьох компонентів:

- 1) витрати на створення інфраструктури;
- 2) витрати на супровід додатків і технічне обслуговування;
- 3) витрати на розробку рішень, призначених для поліпшення обслуговування клієнтів компанії. [5, с.193-207]

В даний час спостерігаються тенденції скорочення витрат на супровід додатків і технічне обслуговування шляхом передачі цих робіт на зовнішній підряд на підставі фіксованої ціни, запропонованої переможцем конкурсних торгів. Як відомо, такий спосіб організації роботи називається аутсорсингом. Вивільнені за рахунок аутсорсингу ІТ-ресурси спрямовуються на вирішення завдань підтримки основного бізнесу. Таким чином, найбільш перспективними є ті ІТ-системи, архітектура яких відповідає тенденції скорочення частки ресурсів, що йдуть на обслуговування ІТ-служб (скорочення за рахунок аутсорсингу), і збільшення частки ресурсів, що йдуть на пошук нових рішень для задач, висунутих основним бізнесом.

Проаналізувавши дані, можна позначити основні проблеми при використанні інформаційних систем компаніями: необхідність комплексних

дорогих рішень; необхідність узгодженої роботи всіх ланок компанії вимагає додаткових витрат на налаштування апаратного і програмного забезпечення; довготривалість розробки та запровадження. Розробка, впровадження та використання ІТ вимагає планування, прогнозування доходів і витрат від впровадження ІТ.

Якщо чітко слідувати чітко узгодженому плану, користуючись сучасними інформаційними системами, то підприємство підвищить ефективність управління персоналом, тим самим покращить свої основні показники діяльності. [6, с. 308-315]

Література:

1. Шедяков В. Форсайт- програмування та підвищення ефективності прийняття управлінських рішень / В. Шедяков // Економіст. – 2014. – №6. – С.29-33.
2. Шилова В. І. Прийняття управлінських рішень: принципи й етапи формування / В. І. Шилова // Економіка & держава. – 2009. – №4. – С.80-82.
3. Шимкович І. Впровадження інформаційних систем менеджменту / І. Шимкович // Вісник. Київський інститут бізнесу та технологій. – 2010. – № 2. – С.105-107.
4. Шляга О. В. Основні принципи системного підходу в інформаційному забезпечення управління підприємством / О. В. Шляга // Економіка & держава. – 2007. – №7. – С.52-55.
5. Яковенко С. І. Інформаційні технології у системі розвитку корпоративних підприємств / С. І. Яковенко // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №12. – С.193-207.
6. Шацька С. Є. Інформаційні аспекти впровадження процесного управління в діяльність організацій / С. Є. Шацька // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – №12. – С.308-315.

ПРОБЛЕМА БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ :
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Падиніч С.Ю.,

студентка факультету обліку, фінансів та економічної діяльності

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,

м. Чернівці, Україна

Безробіття як соціально-економічне явище має безліч причин та проявів, що знаходять своє відображення у макроекономічному середовищі. Безробіття притаманне практично кожному світовому суспільству й багато дослідників намагалися знайти причини та шляхи його вирішення. У сучасних умовах ця проблема стає однією із найгостріших проблем в усьому світі, адже таке негативне явище в суспільстві тягне за собою низку як соціальних, так й економічних проблем, які вимагають поглибленого вивчення у розрізі показників. Тому дослідження сучасного стану та можливих шляхів подолання цієї проблеми в Україні є досить актуальним.

За даними Державної служби статистики України у 2016 році безробіття у розрізі областей в Україні становило: в Донецькій (16,4%) та Луганській (14,2%) областях, це можна пояснити складною політичною ситуацією та військовими діями. А також до лідерів областей по безробіттю відносимо Херсонську (12,1%), Кіровоградську (12,3%) та Полтавську (13,1%) області, найнижчий рівень безробіття спостерігався в Одеській області (5,8%). Це зумовлено тим, що у регіоні зосереджена велика кількість підприємств, які постійно потребують кадрового поповнення. Також низький рівень безробіття у Харківській (6,3%), Київській (6,6%), Дніпропетровській (8%) областях та місті Києві – (6,3%). Так історично склалося, що у великих містах (а це міста-мільйонники), та навколо них, робочих місць найбільше[3].

За даними Державної служби статистики України кількість зареєстрованих безробітних в Україні за причинами незайнятості у 2017 році

сягала 406,8 тис. осіб, у червні цей показник знизився до 330,2 тис. осіб, а у вересні ця кількість зменшилася ще на 27 тис. осіб[3], що свідчить про позитивні зміни.

Головними причинами високого рівня безробіття в Україні на думку Білик Л.С. є [1]:

- спад економіки;
- структурні зрушення;
- рух робочої сили;
- дисбаланс між попитом і пропозицією робочої сили;
- зниження темпів економічного розвитку;
- відставання якості робочої сили від потреб сучасної економіки;
- сезонні коливання виробництва;
- високий рівень міграції;
- зміни в демографічній структурі населення;
- зниження попиту на ряд професій;
- добровільне звільнення з метою пошуку більш сприятливого варіанта трудової діяльності;

На нашу думку, основною причиною зростання безробіття в Україні стало зниження підприємницької активності, дисбаланс між попитом та пропозицією професій на ринку праці, низький рівень мінімальної заробітної плати та соціального забезпечення працівників. Частина компаній збанкрутіла, а деякі, щоб запобігти витратам, почали знижувати рівень своїх витрат та оптимізувати штат працівників. Ще одним фактором стало підвищення мінімальної заробітної, це змусило підприємців, які не в змозі збільшити свій фонд оплати праці, перевести працівників на неповний робочий день або взагалі на неофіційну зайнятість.

Незайнятість працездатного населення негативно (в економічному та соціальному плані) позначається на всьому населенні регіону, а отже, проблема безробіття потребує негайного розгляду з боку владних інстанцій та вирішення.

В Україні явище відкритого безробіття зафіксоване з початком ринкових реформ.

Зрушення, що відбулись на сучасному етапі в економіці України, призвели до суттєвих негативних змін на ринку праці, зокрема, до досить значних обсягів і рівня безробіття серед населення і, як наслідок, до неефективного використання робочої сили. При цьому, слід визнати, що нинішній розвиток підприємництва, малого бізнесу та інші ринкові перетворення ще не в змозі на належному рівні вирішити проблеми забезпечення ефективності зайнятості населення, створення нових робочих місць, підвищення якості життя населення і т. ін.

Черниш Т., Власенко О. відмічають, що «... нині в Україні не можуть знайти роботу не лише особи з низькою конкурентоспроможністю на ринку праці, але й особи з високим рівнем освіти та професійної підготовки»[2]. Що породжує проблему «відпливу умів» за кордон та реалізації їх здібностей за межами України. Будь-яку проблему можна подолати і проблема безробіття не є виключенням.

На нашу думку, для зниження кількості безробітних необхідно:

- надавати робочі місця, шляхом створення або реорганізації існуючих підприємств;
- підвищити заробітні плати, пенсії, стипендії, яке стане можливим за рахунок підвищення ділової активності підприємницького сектору;
- збільшити продуктивність праці, знизивши ціни на товари та послуги;
- покращити рівень загальної та вищої освіти, гарантуючи працевлаштування випускникам;
- створити курси удосконалення знань та центри навчання для молоді, впровадивши практику за кордоном, а особливо у високорозвинених країнах;
- забезпечити виробництва новітнім технологічним обладнанням;

– знизити податки для підприємців але при цьому зберегти робочі місця.

Отже, підсумовуючи все вищесказане, можна стверджувати, що безробіття – явище негативне, причиною якого може бути спад економіки, структурні зміни, дисбаланс між попитом і пропозицією робочої сили, зниження темпів економічного розвитку, відставання якості робочої сили від потреб сучасної економіки та інші. Які можна вирішити шляхом підвищення ділової активності підприємств, забезпечення економічної стабільності у державі, соціальної підтримки та підвищення якості освіти та інші. Що у найближчий час створить передумови для подолання цього явища. Але, на нашу думку, подальшого дослідження потребує питання руху робочої сили, а саме дослідження причин «відпливу умів» та створення належних умов для реалізації їх здібностей в Україні.

Література:

1. Білик Л.С. Економіка праці: Навч. посібник / Л. С. Білик - Чернівці: Рута, 2001. С.75

2. Черниш Т. Сутність та особливості довгострокового безробіття в Україні /Т.Черниш, О.Власенко // Україна: аспекти праці. – 2006. – №3. – С.8–12.

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://www.ukrstat.gov.ua/>

МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ ЯК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА
ПРОБЛЕМА УКРАЇНИ

Пащин Р.Я.,

Студентка 2 курсу

Науковий керівник : Сідуняк О.В

асистент

Чернівецький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

На сучасному етапі розвитку України важливого значення набуває питання міграції робочої сили. Оскільки міграція - це головний фактор, що здійснює не лише соціальний, але й економічний вплив в країні, тому це змушує дослідити причини й наслідки міграції у розрізі основних показників.

Існує ряд причин, що виділяють вчені, завдяки яким люди однієї країни виїжджають до іншої, зокрема:

- високі відмінності у зарплатні у країнах;
- наявність безробіття у країні, завдяки відсутності робочих місць або невідповідності кваліфікації;
- національні відмінності в умовах праці [1]. Та інші, які не пов'язані із працевлаштуванням.

Але, на нашу думку, у більшості випадків причини міграції робочої сили в Україні мають економічний характер. В основному, до еміграції схильні люди з низьким рівнем доходу, які намагаються покращити своє матеріальне становище, за рахунок різниці у валютних курсах.

За даними Державної служби статистики України у 2016 році кількість прибулих в Україну становить 5,6 тис. осіб, емігрантів – 8,1 тис. осіб. Так продовж січня по червень 2017 року з України емігрували 2,6 тис. осіб, а

кількість прибулих становить 330 осіб. Отож, в сумі за 1,5 років міграційний приріст в Україні скоротився на 4,7 тис. осіб [2].

Соколов С. відмічає, що найпопулярнішим напрямком для виїзду на постійне місце проживання став Ізраїль, куди відбула 2,9 тис. осіб продовж 2014 – 2017 років. На другому місці - Росія із 2,2 тис. осіб. Відзначимо, що в першому випадку частка пенсіонерів склала лише 17% тих, хто виїжджає, тоді як у другому - понад 55%. Третю сходинку умовного рейтингу популярності посіли США (1,6 тис. осіб), далі - Угорщина (1,4 тис. осіб, 1,4 тис. з них - пенсіонери) та Німеччина (1,1 тис. осіб) [3].

Тому міграція робочої сили зумовлює необхідність державного регулювання, адже спричиняє наступні наслідки:

1. Зниження трудового потенціалу підприємств, як наслідок висококваліфіковані кадри втрачають свої професійні якості;

2. Зниження благополуччя сімей, залишаються без догляду діти та люди похилого віку;

3. Зниження працездатності та погіршення стану здоров'я, не отримуючи при цьому кваліфіковану медичну допомогу. Також нерідко зустрічаються випадки насильства з боку роботодавців.

4. Відсутність гарантії, щодо отримання заробленого доходу та правового захисту від злочинних елементів;

5. Зниження народжуваності у молодих сім'ях;

6. Зростають ціни на внутрішньому ринку, що призводить до нерівномірного розподілу коштів та ще більшого розшарування суспільства;

7. Загалом мігранти втрачають національну самосвідомість та набувають якості чужих звичаїв та менталітету [4 ,с.45];

8. Знижується кількість платників податків, й, як наслідок, надходження до державного бюджету;

9. Зменшується валовий внутрішній продукт, що призводить до падіння інших макроекономічних показників;

10. Зникає конкуренція між працівниками на ринку робочої сили, що може призвести до зниження рівня кваліфікації праці та інші.

Майже неможливо зупинити відтік працездатного населення, оскільки це досить складний процес. Проте цілком реально зменшити його, вживаючи при цьому ряд заходів, зокрема:

- Забезпечити молоді та випускникам робочі місця після закінчення навчання, нагляд за результатом працевлаштування;
- збільшення виплат по безробіттю та створення умов для реалізації кваліфікованої праці в межах України;
- створення сприятливих умов для розвитку малого бізнесу (надання податкових канікул, пільг і т.п.). У зв'язку з цим підприємець зможе наймати більше працівників забезпечуючи при цьому більше робочих місць;
- мотивування працівників, надавати премії, відпустки. Завдяки чому у них з'явиться додатковий стимул до праці.

Проте, основним чинником трудової міграції, на нашу думку, залишається «тіньова» економіка та «тіньова» зайнятість. Із збільшенням обсягів тіньової економіки суттєво зменшується дохід до державного бюджету, а, отже, зменшується видаткова частина на соціальні виплати: пенсій, заробітних плат, стипендій. З цього випливає, що продуктивна зайнятість здатна подолати бідність та зупинити міграцію.

На думку Позняк О.Р, повинні бути впровадженні заходи, що мають мати чітке внутрішнє і зовнішнє спрямування. До числа перших належать заходи макроекономічної стабілізації та оздоровлення економіки - створення робочих місць, розширення іноземного інвестування тощо. Зовнішні заходи мають забезпечити цивілізовані форми виїзду працівників за кордон та можливість їх вільного повернення додому, ввезення валюти, а також гарантії нашим співвітчизникам захисту їхніх трудових прав за кордоном [4, с.47]. Це збільшить приток капіталу в Україну та створить можливості для реалізації їх здібностей в її межах.

Отож, міграція робочої сили створює ряд проблем для України подолати які досить складно, проте можливо. Якщо країни приділятиме більшу увагу цій проблемі, вживаючи при цьому ряд заходів, кількість мігрантів істотно зменшиться. А це позитивно вплине на економіку нашої країни. Для цього слід здійснити вище зазначені заходи, що послаблять напругу на ринку праці, забезпечить захист громадян, які знаходяться за кордоном та сприятиме створенню нових робочих місць. Але подальшого дослідження потребує питання соціальної адаптації та економічного стимулювання реемігрантів.

Література:

1. Проблеми міграції робочої сили в Україні : (збірник наукових статей «Київ-2013» [Електроний ресурс] / О. В. Поліщук, В. О. Василевський // Науковий вісник – 2013. - №1. – С. 125 – Режим доступу: <http://zavantag.com/docs/625/index-1851803.html?page=12>
2. Міграційний рух населення [Електроний ресурс] : за даними Всеукр. населення / Укр. Статистики; - В. – 2017. – Режим доступу: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information/4837-2010-11-26-08-12-50.html>
3. Статистика міграції українців: Росія втратила привабливість [Електроний ресурс] / Станіслав Соколов / - Київ. - 2016. – Режим доступу: <http://p.dw.com/p/2R3B2>
4. Позняк О. Р Групові міграції в Україні : сучасний стан, проблеми, перспективи / Оксана Романівна Позняк // Економічний часопис. – К. – 2004. - №2 . - С. 48

УДК 653

Економічні науки

МЕНЕДЖМЕНТ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЯК СКЛАДОВА АНТИКРИЗОВОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВ

Примачик А.Р., Матвієнко Л.Р.

студентки фінансово-економічного факультету

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

м. Київ, Україна

Протягом останніх років, які характеризується негативними кризовими тенденціями банківської системи України, значна частина банків стикнулася із реалізацією кредитних ризиків, які у більшості випадків були недооціненими, й наслідки реалізації яких були вкрай вагомими. Адже протягом 2014–2016 років в Україні було визнано неплатоспроможними та ліквідовано 77 банків, що складає більш ніж 40% діючих у 2014 році, банківська система України втратила 435 млрд. грн. активів, що складає приблизно 22% ВВП. При цьому варто зазначити, що питома вага проблемних кредитів цих банків була дуже високою, адже частка кредитів з ймовірністю дефолту 51-99 % та зі значенням дефолт у їхніх кредитних портфелях становила 53 %. Саме тому надзвичайно актуальним є питання ефективного управління кредитним портфелем банку для запобігання кризовим явищам.

Менеджмент кредитного портфеля банку – це система планування, організації, управління та контролю сукупністю усіх позик, наданих банком з метою отримання прибутку.

Важливим є те, що ефективний менеджмент кредитного портфеля визначається здатністю системи управління здійснити якомога точніший прогноз можливості погіршення якості кредитного портфелю та достовірно оцінити кредитний ризик, що є ваговою складовою антикризових заходів банку.

Головна мета процесу управління кредитним портфелем банку полягає в забезпеченні максимальної дохідності за певного рівня ризику. Рівень дохідності кредитного портфеля залежить від структури й обсягу портфеля, а також від рівня відсоткових ставок за кредитами. На формування структури кредитного портфеля банку істотно впливає специфіка сектора ринку, який обслуговується цим банком. Для спеціалізованих банків структура кредитного портфеля концентрується в певних галузях економіки. Для іпотечних банків характерним є довгострокове кредитування. У структурі кредитного портфеля ощадних банків переважають споживчі кредити та позики фізичним особам [1,с.155].

Варто зазначити, що часто, для того щоб максимізувати свої прибутки банки вдаються до надзвичайно ризикової діяльності, що може призвести до реалізацій цих кредитних ризиків, які зазвичай пов'язані із нездатністю чи небажанням позичальника повернути борг чи його частину, включаючи відсотки за користування ним.

Відзначимо, що нормальний показник неповернення кредитів становить 10%, тоді як в Україні цей показник неодноразово перевищував вказане порогове значення [2,с.543].

Зміна частки проблемних кредитів у структурі кредитного портфеля банків України за 2013–2017 роки демонструє досить значне зростання питомої ваги проблемних кредитів у кредитному портфелі із 2014 року та перевищення їх розміру оптимального значення у 2015 році більш ніж удвічі (рис.1.).

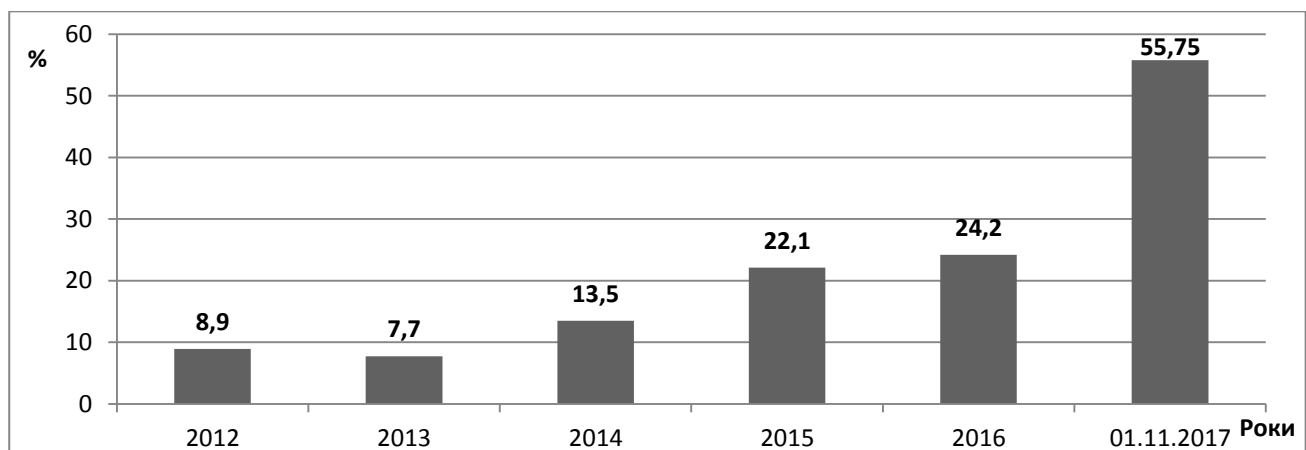

Рис.1. Частка проблемних (непрацюючих) кредитів в кредитному портфелі банків України з 2012 по 01.11.2017 роки, %

Джерело: складено авторами на основі офіційних даних НБУ[3]

Таким чином, з вищенаведеного рисунку можна помітити не лише значне зростання частки проблемних кредитів у 2014 році, а й надзвичайно високий показник у 2017, що пояснюється переходом Національним банком України до міжнародних стандартів звітування, за якими проблемні кредити трактуються непрацюючі кредити, тобто такі прострочення платежу за якими перевищує 90 днів для фізичних та юридичних осіб та 30 днів для банків, або за якими погашення боргу є малоімовірним без стягнення забезпечення.

Також варто зазначити, що суттєве збільшення даного показника спричинене не лише запровадженням нових принципів визначення непрацюючих кредитів, а й тим, що з переходом на нові стандарти, при розрахунку частки непрацюючих кредитів не враховуються позабалансові зобов'язання з кредитування. А також визнанням Приватбанком реальної якості кредитного портфеля після переходу в державну власність.

Загалом вищенаведені дані свідчать про низький рівень менеджменту кредитного портфеля банками України, що призвело до кризових явищ у банківському секторі, негативні наслідки яких неподолані й досі.

Крім того, у менеджменті кредитного портфелю банку надзвичайно вагоме місце займає не лише ефективна організація кредитної діяльності, а й якісна оцінка кредитного ризику.

При цьому досить важливим є перехід при оцінці українськими банками величини кредитного ризику від 23 постанови НБУ, визначення класу позичальника за якою базувалося на факті виконання ним зобов'язань, до 351 постанови Правління НБУ, за якою при розрахунку розміру кредитного ризику, передбачено застосування рекомендованої Базельським комітетом з банківського нагляду формули, яка використовує три компоненти: ймовірність дефолту боржника, рівень втрат у разі дефолту і експозицію під ризиком. Так, розрахунок резерву та непокритий кредитний ризик за попередньою методикою НБУ склав 325 млрд. грн., що на 172 млрд. грн. менше порівняно із розрахунком за новою методологією, та на 149 млрд. грн. менше порівняно із розрахунком за стрес-тестом.

Саме тому, враховуючи те, що кредитування є пріоритетною економічною функцією банків, головною метою менеджменту кредитного портфеля банку є створення та підтримання якісної його структури для забезпечення максимальної дохідності з урахуванням допустимого рівня ризику, що в свою чергу може слугувати одним із способів забезпечення антикризової політики банків, яка, на жаль, на сьогодні в Україні характеризується як несистемна та неефективна.

Література:

1. Демчук Н.І. Менеджмент кредитного портфеля банку/Н.І. Демчук, А.М. Коваль//Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2017. – №23. – С.154-157
2. Ониськів Л.М. Актуальні проблеми оцінки кредитного ризику банку: нові вимоги та вплив на кредитування/ Л.М. К Ониськів // Вісник Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомлинського. – 2017. – № 15. - С. 542-247.
3. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/control/uk/index>

Экономические науки

СРЕДСТВА ИНФОГРАФИЧЕСКОГО АНАЛИЗА ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Рак А.А.

*Магистр факультета экономики и менеджмента
национального аэрокосмического университета имени Н.Е. Жуковского*

«Харьковский авиационный институт»

г. Харьков, Украина

Процесс принятия управленческих решений в современных условиях предполагает обработку и анализ большого объема разнородных данных, которые в разной степени характеризуют свойства объекта управления и внешней среды. Внедрение мобильных информационно-коммуникационных устройств в жизнь современных менеджеров смещает информационные потребности от текстовой к визуальной информации, что способствует росту актуальности технологий инфографирования. Необходимость визуализации и анализа подобных показателей возникает на многих этапах принятия решений, в частности на этапе оказания помощи лицу, принимающему решение (ЛПР) при анализе исходной информации, оценке сложившейся обстановки и

ограничений, накладываемых внешней средой.

Целью исследования является сравнительный анализ методов и средств многомерного анализа комплексных агрегированных показателей многомерных объектов и выработка рекомендаций для ЛПР по выбору адекватного средства моделирования.

Аппарат радиальных метрических диаграмм. РМД задает n -мерное метрическое пространство, в котором осуществляется оценивание объекта, где n – число метрик $p_i, i = \overline{1, n}$, отображающихся в виде лучей диаграммы (рис. 1). В случае, когда построены несколько РМД, оценивающих объект в целом, они образуют иерархическую структуру.

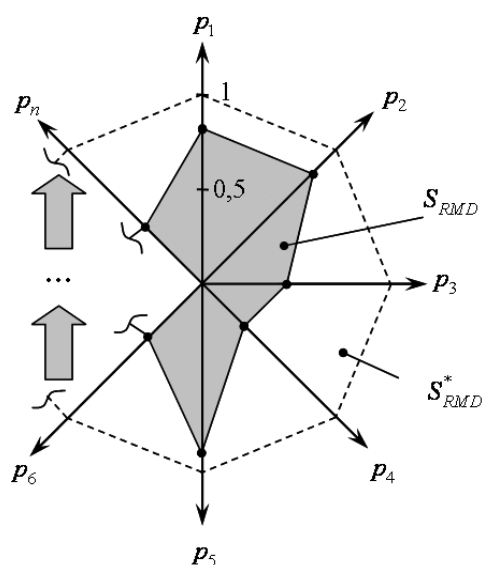

Рис. 1. Общий вид РМД

Аппарат нормированных диаграмм. НД представляет собой столбчатую диаграмму метрик $p_i, i = \overline{1, n}$, по которым оценивается объект, причем ширина отдельного столбца численно равна соответствующему коэффициенту весомости α_i i -й метрики (рис. 2).

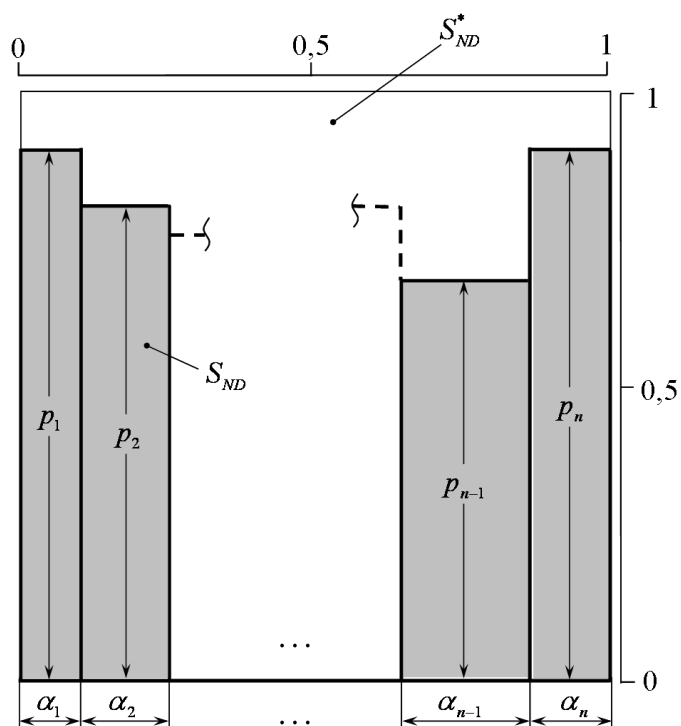

Рис. 2. Общий вид нормированной диаграммы

По аналогии с РМД, НД могут и призваны описывать многоуровневую иерархическую систему показателей (метрик).

Сравнительный анализ РМД и НД. Описанные средства многомерного анализа агрегированных показателей применяются в задачах контроллинга, стратегического управления, в частности для анализа разрывов (GAP-анализа) [12, 13]. При этом анализируют значения площадей фигур, образуемых РМД (S_{RMD} на рис. 1) и НД (S_{ND} на рис. 3), максимально возможное значение площади диаграмм (S_{RMD}^* на рис. 1 и S_{ND}^* на рис. 3 соответственно), а также их разность или соотношение, которое и интерпретируют как собственно разрыв между желаемым и действительным состоянием объекта или системы.

Рассмотрим особенности применения обоих видов диаграмм более подробно.

Площадь фигуры, образуемой РМД, есть сумма площадей отдельных лепестков диаграммы (рис. 1):

$$\begin{aligned}
S_{RMD} &= \frac{1}{2} \operatorname{Sin} \frac{2\pi}{n} \times \\
&\times (p_1 p_2 + p_2 p_3 + \dots + p_{n-1} p_n + p_n p_1) = \\
&= \frac{1}{2} \operatorname{Sin} \frac{2\pi}{n} \left(p_1 p_n + \sum_{i=1}^{n-1} p_i p_{i+1} \right).
\end{aligned} \tag{1}$$

Очевидно, что модель РМД нелинейна, к тому же неинвариантна к порядку отображения метрик. При этом площадь идеальной РМД, т.е. диаграммы с идеальными значениями метрик, численно равна

$$S_{RMD}^* = \frac{n}{2} \operatorname{Sin} \frac{2\pi}{n}, \tag{2}$$

и также зависит от количества метрик n (рис. 3).

Таким образом, несмотря на то, что на лучах РМД откладываются нормированные значения показателей, ни площадь S_{RMD} , ни площадь S_{RMD}^* , ни их соотношения не являются нормированными, линейными по отношению к метрикам величинами.

Если интерпретировать разрыв R как разницу между идеальной и текущей РМД

$$R = S_{RMD}^* - S_{RMD}, \tag{3}$$

то величина $\frac{\partial R}{\partial p_i}$ характеризует чувствительность модели к изменению i -й метрики и во многом определяет свойства модели.

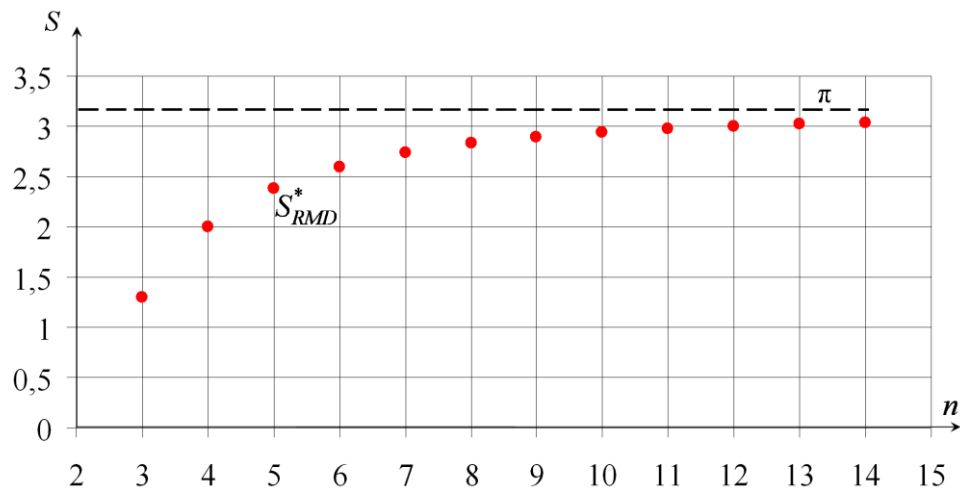

Рис. 3. График зависимости площади идеальной РМД от количества метрик

В данном случае

$$\begin{aligned} \frac{\partial R}{\partial p_i} &= \frac{\partial S_{RMD}^*}{\partial p_i} - \frac{\partial S_{RMD}}{\partial p_i} = \\ &= -\frac{1}{2} \sin \frac{2\pi}{n} (p_{i-1} + p_{i+1}), \quad i \neq 1, i \neq n, \end{aligned} \quad (4)$$

т.е. чувствительность РМД зависит от общего количества метрик и от значений «соседних» метрик, что никак нельзя отнести к достоинствам модели.

Аналогичные выкладки для НД показывают несколько иные результаты. Площадь идеальной НД всегда равна единице

$$S_{ND}^* = 1, \quad (5)$$

т.к.

$$\sum_{i=1}^n \alpha_i = 1. \quad (6)$$

При этом площадь фигуры, образуемой НД, численно равна значению агрегированного показателя:

$$S_{ND} = P_{\Sigma} = \sum_{i=1}^n \alpha_i p_i. \quad (7)$$

Выражение для разрыва R в этом случае выглядит следующим образом

$$R = 1 - \sum_{i=1}^n \alpha_i p_i, \quad (8)$$

а чувствительность модели $\frac{\partial R}{\partial p_i}$ однозначно определяется коэффициентом весомости:

$$\frac{\partial R}{\partial p_i} = -\alpha_i, \quad i = \overline{1, n}, \quad (9)$$

что свидетельствует о полном соответствии аналитического и геометрического смысла модели. Следует отметить, что это соответствие справедливо только для агрегированных показателей вида (7). Однако именно эта форма агрегирования или свертки используется чаще всего.

Кроме описанных графоаналитических функций, элементы диаграмм

могут выступать функционалом в разного рода задачах оптимизации, что подтверждает их практическую значимость и расширяет диапазон применимости в задачах управления организационно-техническими системами.

Таким образом, по результатам сравнительного анализа двух средств многомерного анализа агрегированных показателей организационно-технических систем, а именно РМД и НД, можно сделать следующие выводы:

- 1) радиальные метрические и нормированные диаграммы являются графоаналитическими моделями и позволяют визуализировать структуру и значение агрегированных показателей организационно-технических систем;
- 2) НД являются линейными (инвариантными), а РМД нелинейными (неинвариантными) по отношению к метрикам (к порядку метрик);
- 3) при анализе линейно-агрегированных показателей площадь НД, в отличие от площади РМД, имеет геометрическую интерпретацию;
- 4) при анализе многоуровневых (более двух) агрегированных показателей предпочтительным представляется использование НД в силу строгости графоаналитического аппарата и следствий п.3.

Економічні науки

РАХУНКОВА ПАЛАТА: ГОЛОВНИЙ КОНТРОЛЮЮЧИЙ ФІНАНСОВИЙ
ОРГАН УКРАЇНИ

Шевчук О.Д.

К.е.н., доцент кафедри аудиту та державного контролю

Семекрас І. О.

магістрант факультету обліку та аудиту

Вінницького національного аграрного університету

Контроль є однією з важливих елементів будь-якої діяльності, як на рівні кожного суб'єкта господарювання, так і на державному рівні. Одним із

головних видів контролю є державний фінансовий контроль, який має значущий вплив на стабільне функціонування фінансової системи в країні.

Державний фінансовий контроль - різновид фінансового контролю, що здійснюється відповідними органами державного фінансового контролю. Він полягає в установленні фактичного стану справ щодо дотримання вимог чинного законодавства на підконтрольному об'єкті, спрямований на забезпечення законності, фінансової дисципліни і раціональності під час формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів, що належать державі, а також використання коштів, що залишаються в суб'єкта фінансових правовідносин у зв'язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів, державних позабюджетних фондів та кредитів, отриманих під гарантії Кабінету Міністрів України [1, с.6].

Згідно Закону України «Про Рахункову палату», контроль за надходженням коштів до державного бюджету України та їх використанням здійснює Рахункова палата. Дослідження Рахункової палати як суб'єкта фінансового контролю є важливою основою удосконалення правового регулювання всього механізму фінансового контролю.

Об'єктами контролю Рахункової палати при виконанні повноважень є державні органи, органи місцевого самоврядування, інші бюджетні установи, суб'єкти господарювання, громадські чи інші організації, фонди загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, Національний банк України та інші фінансові установи.

Відповідно до ст. 4 Закону України «Про Рахункову палату», вона здійснює державний зовнішній фінансовий контроль (аудит), що належить до її компетенції. Зовнішній характер контролю ми можемо трактувати, як невідпорядкованість виконавчій владі [4].

Незалежність від головних розпорядників та управлінських рішень забезпечується наділенням вищого органу фінансового контролю функціональною, організаційною та фінансовою самостійністю. Але з іншого боку, Рахункова палата не має змоги впливати на господарську та виробничу

діяльність підконтрольного об'єкта, тобто вона контролює фінанси, але не може здійснювати управління ними.

Контроль у діяльності вищого органу фінансового контролю має досить своєрідну форму вираження у порівнянні з іншими контрольними органами, наприклад, відсутність повноважень притягнення до відповідальності та накладення санкцій, неможливість надання обов'язкових до виконання приписів на усунення порушень тощо. У наведених випадках діяльності Рахункової палати їй властиві ознаки нагляду, а не контролю. Заходи, спрямовані на встановлення не лише законності, але й доцільності, притаманні контролю, інформаційно-аналітична діяльність здійснюється під час нагляду. Така розпливчастість у формі діяльності обумовлена ототожненням законодавцем контролю та аудиту, які за своєю природою мають багато відмінностей, у тому числі і мету здійснення зазначених заходів [3].

Прийнятим Законом «Про Рахункову палату» в 2015 році визначено і закріплено статус, повноваження і інструменти Рахункової палати як органу державного фінансового контролю [5], а саме:

- закріплено статус в контролі за надходженнями коштів у державний бюджет і їх використанні від імені законодавчого органу країни;

- повноваження полягають в здійсненні фінансового аудиту та аудиту ефективності, щодо:

- надходжень до державного бюджету податків, зборів, обов'язкових

- платежів та інших доходів, включаючи адміністрування контролюючими органами таких надходжень;

- проведення витрат державного бюджету, включаючи використання бюджетних коштів на забезпечення діяльності Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Конституційного Суду України, Верховного Суду України, вищих спеціалізованих судів, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Вищої ради правосуддя, Генеральної прокуратури України та інших органів, безпосередньо

визначених Конституцією України; використання коштів державного бюджету, наданих місцевим бюджетам та фондам загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування; здійснення таємних видатків державного бюджету;

- управління об'єктами державної власності, що мають фінансові наслідки для державного бюджету, включаючи забезпечення відрахування (сплати) до державного бюджету коштів, отриманих державою як власником таких об'єктів, та використання коштів державного бюджету, спрямованих на відповідні об'єкти;

- надання кредитів з державного бюджету та повернення таких коштів до державного бюджету;

- операцій щодо державних внутрішніх та зовнішніх запозичень, державних гарантій, обслуговування і погашення державного та гарантованого державою боргу;

- використання кредитів (позик), залучених державою до спеціального фонду державного бюджету від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій, виконання міжнародних договорів України, що призводить до фінансових наслідків для державного бюджету, у межах, які стосуються таких наслідків;

- здійснення державних закупівель за рахунок коштів державного бюджету;

- виконання державних цільових програм, інвестиційних проектів, державного замовлення, надання державної допомоги суб'єктам господарювання за рахунок коштів державного бюджету;

- управління коштами державного бюджету центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів;

- стану внутрішнього контролю розпорядників коштів державного бюджету;

- інших операцій, пов'язаних із надходженням коштів до державного бюджету та їх використанням;
- виконання кошторису доходів та витрат Національного банку України [5].

Під час проведення аудитором Рахункової палати контрольно-аналітичних та експертних заходів за 2016 рік виявлено, відповідно до статей 116 і 119 Бюджетного кодексу України, порушень бюджетного законодавства (незаконного, у тому числі нецільового), неефективного використання коштів Державного бюджету України, а також порушень і недоліків при адмініструванні доходів державного бюджету на загальну суму 16 млрд 963,1 млн грн, з яких [2]:

- незаконне, у тому числі нецільове використання коштів становить 7 млрд 100 млн грн;
- неефективне – 4 млрд 133,1 млн грн;
- порушення адміністрування доходів – 5 млрд 730 млн грн.

Здавалося б, все, що потрібно для функціонування дієвого органу фінансового контролю, розроблено та впроваджено. Однак досліджуючи ефективність показників контрольно-аналітичних та експертних заходів, виникають сумніви в потенціалі Рахункової палати, що вимагає додаткового опрацювання і подальшого дослідження.

Отже, можна зробити висновок, що саме Рахункова палата є вищим державним фінансовим контролюючим органом, який наділений доволі специфічними правами та функціями. Зважаючи на те, що Рахункова палата, наприклад, не може притягнути контрольний об'єкт за порушення до юридичної відповідальності, її робота має досить нечіткий характер. Це все підтверджується низкою виявлених неправомірних дій об'єктів контролю, що в зв'язку з слабким реагуванням правоохоронних органів на фінансові правопорушення, уникли будь-якої правової відповідальності і надалі ймовірно будуть порушувати чинне фінансове законодавство. Система органів державного фінансового контролю потребує координації, яка має надати роботі

стійкого, цілісного характеру, забезпечить оптимальний розподіл функцій і завдань. А саме, необхідно вдосконалити чинні нормативно-правові акти, щоб, нарешті, дало змогу надати Рахунковій палаті повного статусу незалежності та можливість впливати на фінанси підконтрольних об'єктів.

Література:

1. Гуцаленко Л.В. Державний фінансовий контроль. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л.В. Гуцаленко, В.А. Дерій, М.М. Коцупатрий. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 424 с.

2. Звіт Рахункової палати за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.acrada.gov.ua/doccatalog/document/16751480/Zvit_RP_2016.pdf

3. Койчева О.С. Рахункова палата як суб'єкт фінансового контролю.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юридичних наук / О.С. Койчева. – Одеса, 2016. – 24 с.

4. Про Рахункову палату: Закон України від 11.07.1996р. № 315/96-ВР // zakon.rada.gov.ua

5. Про Рахункову палату: Закон України від 2.07.2015р. № 576-VIII // zakon.rada.gov.ua

---

УДК 351(075)

Економічні науки

РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК ФАКТОР РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ РЕФОРМ

Семенова Є.В.,

студентка економічної спеціальності

Національний авіаційний університет

м. Київ, Україна

Науковий керівник – к.е.н., доц. Білявський В.М

Дії щодо переосмислення змісту та спрямованості реформ публічного адміністрування у провідних країнах світу (подальше удосконалення демократичних процесів) відбуваються завдяки: кардинальним змінам у зовнішньому глобалізованому середовищі, трансформації сутності і ролі держави в громадянському суспільстві (через розвиток інформаційних технологій) і незадоволеності громадян досить жорсткими бюрократичними формами державного управління.

Саме тому в роботі було розглянуто основні течії публічного управління, кожна з яких має свої особливості. Так, *перша течія* – це «нова економіка – новий менеджмент – нове публічне управління», її головною метою є «ефективне урядування». Інструментарій, що використовуються для аналізу за даною течією доволі різноманітний і включає такі компоненти, як: контролінг, бенчмаркінг, «бережливий» менеджмент, запровадження нової економічної думки, побудованої на обліку результатів діяльності у сфері публічного управління. Головна ж увага в цій течії приділяється новому публічному менеджменту, який виокремив стратегію, лідерство і контроль від застосування та виконання. Процес публічного управління співставляється з ринковим процесом, тобто адміністрація стає організацією з виробництва та надання послуг, в свою чергу послуга стає продуктом, а роль населення зводиться до об'єкту впливу, а не як клієнту, якому надаються послуги. Наразі, в Україні починає широко використовуватись потенціал громадянського суспільства для вирішення публічних завдань, таким чином органи державної влади та місцевого самоврядування отримують гнучку реакцію на зміну попиту громадян на публічні блага та послуги.

Не менш багатогранною є така течія як – «політика і політичні мережі – інституціональний аналіз – самоврядні мережеві структури та комунікаційний менеджмент». Усі ці поняття між собою тісно пов'язані, тому особливості цієї течії розриваються саме завдяки поєднанню даних понять, як в теоретичних дослідженнях так і в практичній діяльності господарюючих суб'єктів. Відштовхуючись від вищесказаного, в роботі, можемо дати наступне визначен-

ня політики, як певної діяльності, що бере за свою основу публічну владу, політичні мережі якої складаються з соціальних інститутів, які у свою чергу регулюють весь процес управління громадянським суспільством, тому їх подальший аналіз є актуальним питанням сьогодення. Оскільки, ефективно організована діяльність повинна бути визначена за допомогою структури передачі інформації в громадянському суспільстві, через принцип мережі який є найефективнішим інструментом організації цього процесу. З даної обставини й походить мережева логіка, її структура, а також комунікаційний менеджмент. Так, деякі науковці вважають, що участь в самоврядних мережевих структурах – може стати джерелом влади і суспільних змін.

Останньою течією публічного управління є «теорія громадянського суспільства і демократичних перетворень – соціальний менеджмент та принципи автономії і субсидіарності в сучасному управлінні» дана течія найбільш зорієнтована на інтереси громадян [1, 2]. Тому, соціальний менеджмент є наріжним елементом цієї течії. Основними ж важелями у цих елементах є мотивація громадян, їх моральне стимулювання, психологічні особливості, а також інструменти місцевого самоврядування. Узагальнюючи вищезазначене можна зробити такий висновок, що публічне управління спрямовано на задоволення інтересів та потреб громадянина в громадянському суспільстві. Особливістю цієї течії є те, що акцент робиться на суб'єктах управління. Тому, принципи соціального менеджменту базуються на оптимальному поєднанні керованої та керуючої підсистеми, тоді як автономія у прийнятті управлінських рішень в сучасному управлінні, наразі, є актуальною, але на жаль не є абсолютною у всіх її проявах. Розглядаючи субсидіарність, яка тісно пов'язана з процесом децентралізації системи місцевого самоврядування і є різновидом публічної влади слід звернути увагу на особливості концепція місцевого самоврядування, оскільки в країнах Західній Європі цей принцип передбачає чіткий розподіл прав і обов'язків у виконавчій вертикалі з делегуванням повноважень на місцях, де вони можуть найбільш ефективно реалізовуватися.

Таким чином, реформування публічного управління відбувається постійно, цей процес передбачає реалізацію адміністративних реформ в динаміці, тому проблеми та перспективи громадянського суспільства можуть вирішуватися в найбільш ефективних формах.

Література

1. Білявський В.М. Оцінка ефективності соціальних технологій у системі корпоративного управління організацією / В.М. Білявський // Вчені записки ун-ту «КРОК». — Випуск 28 : Том I. — 2011. — С. 21–29.
2. Білявський В.М. Соціальний пакет як інструмент мотивування персоналу торговельного підприємства / В.М. Білявський // Вісник Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2007. — № 6 — С. 62–68.
3. Костенок І.В. Інституціоналізація місцевого самоврядування на цінностях громадянського суспільства як складова демократичного державотворення / І.В. Костенок // Соціальний менеджмент і управління інформаційними процесами : [зб. наук. праць / за ред. О.С. Поважного]. — Д. : Донец. держ. ун-т управ., 2012. — С. 36–43.
4. Хлебнікова А.А. Становлення і розвиток інформаційного суспільства в умовах глобалізації: теоретико-методологічний контекст / А.А. Хлебнікова // зб. наук. праць «Гілея». — Випуск 92 : Том 1. — 2015. — С. 170–174.

Економічні науки

ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ У ЄВРОПІ

Стрепетова А. М.

студентка економічного факультету

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

м. Дніпро, Україна

Швидкі технологічні зміни та глобалізація ринку мають великий вплив на конкурентне середовище бізнесу та створення нових можливостей для посилення розвитку малих та середніх підприємств. Сучасна економіка, основана на знаннях, може включати широкий спектр фінансових та виробничих методів, креативність та інновації, досвід та високу ефективність людських ресурсів. Невиконання правил конкуренції має бути скасоване. Тому конкуренція більше не розглядається виключно на національному або міжнародному рівнях, але сьогодні визнається як глобальний аспект. Політика Європейського Союзу спрямована на забезпечення не тільки більш сприятливого середовища для створення нових підприємств, а й подальше розвиток існуючих малих та середніх підприємств та досягнення конкурентних переваг європейського єдиного ринку. Більш того, стратегії на період 2014-2020 роки мають тенденцію зосереджуватися на європейській ринковій економіці 21-го століття та визначити основні пріоритети для досягнення розумного, сталого і всеохоплюючого зростання. Виконання цих пріоритетів буде можливим за допомогою конкурентних малих та середніх підприємств, які становлять найбільшу частку серед підприємств економіки. Це посилює інтерес до вивчення та розкриття різних аспектів та заохочує пошук нових управлінських підходів для підвищення конкурентоспроможності середнього та малого бізнесу.

Конкурентоспроможність підприємства - це її здатність шляхом постійного оновлення та вдосконалення створювати та підтримувати конкурентні переваги, що веде до більш високих економічних показників протягом тривалого періоду часу.

Сприятливе бізнес-середовище є основним аспектом, який впливає на конкурентоспроможність підприємства. Таке середовище включає такі ключові чинники: державне управління, якість інституцій, інфраструктура, технологічний та інноваційний розвиток, якість людських ресурсів, лібералізація економіки, фінансова система та бізнес-стратегії.[1, с.78] Інша

класифікація намагається розділити фактори конкурентоспроможності підприємств у три окремі групи:

1. Фактори навколишнього середовища, що охоплюють: макроекономічні умови – економічне зростання, рівень національного доходу, концентрація багатства, інфляція, процентна ставка, обмінний курс; політичні умови – економічна свобода, бюрократичні процедури, загальна система оподаткування, стимулювання та субсидування, торговельні угоди з іншими країнами, квоти на експорт та імпорт; інфраструктура – телекомунікації, електроенергетична система, транспорт, система захисту навколишнього середовища.

2. Фактори на рівні промисловості: коливання – цінова еластичність попиту, еластичність доходу попиту, сезонні коливання; конкуренція – міжнародний рівень, коаліції між організаціями, конкуренція, стратегічні альянси; постачальники – наявність та якість вхідних ресурсів, локалізація, концентрація пропозиції; клієнти – локалізація, концентрація продажів, фінансове здоров'я.

3. Фактори на рівні підприємства: витрати – сировинні витрати, витрати на робочу силу, витрати на зберігання, вартість капіталу; технології – технологічні процеси, продукти, інвестиції в дослідження та розробки, патенти; якість процесів – виробничі процеси, рівень автоматизації, рівень вживаних ресурсів; гнучкість – новий розвиток продукту та час виробничого перемикавання, довжина виробничого циклу; якість продукту – суміш продукту, ціна, дизайн, задоволеність споживача; розподіл – нові ринки існуючих продуктів, своєчасність поставок; маркетинг – репутація, бренди, стимулювання продажів; людські ресурси – винагорода, навчання, розвиток кар'єри.

Основні чинники, що мають критичний вплив на конкурентоспроможність підприємств, можна підсумувати у таких сферах: доступ до фінансування; інноваційна діяльність; діяльність, пов'язана з інтелектуальною власністю; інтернаціоналізація; впровадження найкращих практик.[2, с.164]

Доступу до фінансування доступу малих та середніх підприємств в ЄС є другим за важливістю серед труднощів, з якими стикаються підприємства.

Найпоширеніші джерела фінансування для малих та середніх підприємств є засоби власника, кредити у сім'ї або друзів та банківські кредити.

Загальноновизнано, що в нашій сучасній економіці знань, що характеризується прискореними темпами змін, зростанням складності та небезпеки, можливості компаній адаптуватися до зовнішнього середовища та залишатися конкурентоспроможними тісно пов'язані з їх здатністю до інновацій. Найпоширеніший тип інноваційної діяльності є зміни в бізнес-процесах, спрямованих на оптимізацію та зменшення витрат.

В економіці, що базується на знаннях, зростаюча кількість джерел конкурентних переваг поступово рухається в напрямку активів знань, що вимагає зміни в бізнес-стратегії. Щоб створити таку цінність, компанія повинна мати унікальні здібності. Це зміщує фокус стратегії від операційної ефективності до розробки та розгортання ключових або унікальних наборів можливостей. Ці можливості базуються на унікальних для компанії технічних знаннях та операційних методах, процесах та методах.

Причини глобалізації малого бізнесу та розширення великих компаній майже однакові. Спочатку дослідження в секторі малого та середнього бізнесу були зосереджені на перешкодах їх інтернаціоналізації. Тільки пізні дослідження показали, що через нові технології та політику дерегуляції ці бар'єри стають менш актуальними. Отже, підприємства спрямовані на виявлення найкращих шляхів та засобів для успішної інтернаціоналізації.

Одним з найкращих способів досягнення конкурентних переваг є розвиток організаційного навчання та управління знаннями. Організаційне навчання може бути визначено як процес або практика створення, придбання, збереження, обміну та застосування знань для досягнення кращої ефективності.[3, с.63]

Отже, було визначена існуюча ситуація у секторі малого та середнього бізнесу та її стійкість через призму п'яти ключових факторів для сталого розвитку та конкурентоспроможності. Високий ступінь взаємозв'язку між усіма факторами конкурентоспроможності підкреслює важливість більш тісно

інтегрованих системних заходів для підвищення конкурентоспроможності підприємств. Сприятливий доступ до фінансування має поєднуватися з заходами щодо реалізації найкращих практик, стимулювання інновацій, реєстрації інтелектуальної власності та підвищення рівня інтернаціоналізації.

Література:

1. Porter M., 1985, *Competitive Advantage: Creating and Sustaining superior Performance*, The Free Press;
2. Bruning E, and Lockshin L., 2000, "Fundamental Elements in the Definition of Organisational Competitiveness; *Gestion* 2000;
3. Garelli S., *Competitiveness of Nations: The Fundamentals*, IMD World Competitiveness Yearbook 2003

Економічні науки

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ

Тихолаз О. В.

студентка обліково-фінансового факультету

Науковий керівник: асистент Патраманська Л. Ю.

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

м. Вінниця, Україна

В умовах сьогодення одним з актуальних та пріоритетних напрямків діяльності контролюючих органів, є боротьба за легалізацію доходів громадян та недобросовісних підприємців, що включає в себе виявлення не задекларованої праці, в ході проведення перевірок, що є грубим порушенням трудового законодавства.

Питання державного контролю за додержанням законодавства про працю досліджуються такими вітчизняними вченими серед яких можна виділити: В.М. Андріїв, А.Н. Анісімов, Н.В. Болотіна, В.Я. Буряк, І.В. Лагутіна, В.М. Толкунова, О.С. Пашков, О.М. Ярошенко. Проте незважаючи на

зроблений науковий аналіз зазначеними науковцями тематика діяльності органів державного контролю після внесення певних змін до законодавства у сфері праці була розкрита не повністю у зв'язку з чим потребує комплексного дослідження.

Правове регулювання у сфері трудових відносин які виникають між роботодавцем та працівниками здійснюється відповідно до Кодексу законів про працю України, та Законів "Про зайнятість населення", "Про охорону праці", "Про колективні договори і угоди", "Про оплату праці", "Про відпустки" тощо.

Державний контроль за дотриманням такого законодавства роботодавцями здійснює Державна служба України з питань праці.

Необхідно зазначити що відповідно до статистичних даних у 2016 році Державною службою України з питань праці [1] було проведено 21244 перевірки у сфері дотримання законодавства про працю, зайнятість та загальнообов'язкове державне соціальне страхування на 17977 підприємствах, з яких було виявлено 45433 порушення у 12717 роботодавців (81% перевірених підприємств). В середньому на одного перевіреному підприємстві було виявлено по 4 порушення. Внесено приписів – 14356, із яких виконано – 11471 (80% від внесених), також розглянуто 58539 усних та письмових звернень громадян щодо порушення вимог трудового законодавства.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2017 року № 295 з 16 травня набрав чинності новий **Порядок здійснення державного контролю за додержанням законодавства про працю [2]**.

Відповідно до затвердженого порядку контролю, інспекторами праці окрім працівників Державної служби з питань праці та її територіальних органів, право здійснювати перевірки мають також уповноважені працівники органів місцевого самоврядування, контрольні повноваження яких підтверджуються службовим посвідченням відповідно нової форми.

До затвердженого порядку державний контроль за додержанням законодавства про працю здійснювався інспекторами у юридичних та фізичних осіб, які використовують найману працю у формі планових перевірок, із

внесенням змін до законодавства запроваджено нові форми - інспекційні відвідування та невиїзні інспектування.

Раніше періодичність перевірок підприємства у сфері праці залежала від ступеня ризику, що присвоювався підприємству на основі затверджених Кабінетом Міністрів України критеріїв. З набранням чинності Постановою [2], нормативні акти, що закріплюють такі критерії, втратили чинність, а перевірки будуть проводитися за необхідністю при виникненні відповідних підстав.

Підставами для здійснення перевірки є, зокрема:

1) звернення працівника про порушення стосовно нього законодавства про працю або фізичної особи, стосовно якої порушено правила оформлення трудових відносин; 3) рішення керівника органу контролю про проведення інспекційних відвідувань з питань виявлення неоформлених трудових відносин, прийнятим за результатами аналізу інформації, отриманої із ЗМІ, або інших загальнодоступних джерел інформації; 4) рішення суду, повідомлення правоохоронних органів про порушення законодавства про працю; 5) повідомлення посадових осіб органів державного нагляду (контролю), про виявлені в ході виконання ними контрольних повноважень ознак порушення законодавства про працю; 6) інформації отриманої від Державної служби статистики, Державної фіскальної служби, Пенсійного фонду України та їхніх територіальних органів.

Про проведення перевірки інспектор праці повідомляє об'єкта відвідування, також, як виняток, може не повідомляти, якщо вона стосується питань виявлення неоформлених трудових відносин, і у разі якщо тільки він не вважатиме, що таке повідомлення може завдати шкоди інспекційному відвідуванню.

Дотепер під час проведення перевірки інспектори пред'являли роботодавцю направлення на перевірку, підписане керівником органу контролю, та службове посвідчення. Відповідно із внесенням змін до законодавства, єдиний документ, який повинен пред'явити інспектор, — службове посвідчення інспектора праці [2].

Максимальна тривалість такого інспекційного відвідування або невиїзного інспектування відповідно до нових правил не може перевищувати 10 робочих днів, для суб'єктів мікропідприємництва та малого підприємництва - двох робочих днів.

Інспектори праці за наявності службового посвідчення безперешкодно, без попереднього повідомлення мають право:

1) під час проведення інспекційних відвідувань з питань виявлення неоформлених трудових відносин за наявності вище зазначених підстав, самостійно і в будь-яку годину доби з урахуванням вимог законодавства про охорону праці проходити до будь-яких виробничих, службових, адміністративних приміщень об'єкта відвідування, в яких використовується наймана праця; 2) ознайомлюватися з будь-якими книгами, реєстрами та документами, ведення яких передбачено законодавством про працю, що містять інформацію/відомості з питань, які є предметом інспекційного відвідування, невиїзного інспектування, з метою перевірки їх відповідності нормам законодавства та отримувати завірені об'єктом відвідування їх копії або витяги; 3) наодинці або у присутності свідків ставити керівнику та/або працівникам об'єкта відвідування запитання, що стосуються законодавства про працю, отримувати із зазначених питань усні та/або письмові пояснення; 4) за наявності ознак кримінального правопорушення та/або створення загрози безпеці інспектора праці залучати працівників правоохоронних органів; 5) на надання робочого місця з можливістю ведення конфіденційної розмови з працівниками щодо предмета інспекційного відвідування; 6) фіксувати проведення інспекційного відвідування з питань виявлення неоформлених трудових відносин засобами аудіо-, фото- та відеотехніки; 7) отримувати від державних органів інформацію, необхідну для проведення інспекційного відвідування, невиїзного інспектування [3]. Вимоги пред'явлені інспекторами праці до об'єкта відвідування є обов'язковими для виконання.

Як і раніше, за результатами інспекційного відвідування або невиїзного інспектування складаються акт і у разі виявлення порушень законодавства про працю - припис про їх усунення.

Новація затвердженого порядку [2] здійснення державного контролю за законодавством про працю полягає в тому, що роботодавця не притягнуть до відповідальності, якщо останній виконає припис про усунення порушень у встановлений строк. У цьому разі заходи щодо притягнення до відповідальності не вживатимуть ані щодо роботодавця, ані щодо його посадових осіб. Виняток — якщо виявлено такі порушення, як використання праці неоформлених працівників, несвоєчасна та не в повному обсязі виплата заробітної плати, недодержання мінімальних гарантій в оплаті праці. В таких випадках відповідальності не уникнути. Заходів щодо притягнення до відповідальності роботодавця та його посадових осіб буде вжито одночасно із внесенням припису й незалежно від факту усунення порушень під час інспекційного відвідування або невиїзного інспектування.

Відповідно до ухваленої постанови інспектори праці за письмовою заявою роботодавця можуть проводити аналіз стану дотримання законодавства про працю та надавати рекомендації щодо його застосування. За результатом такого аналізу складається довідка, роботодавець до відповідальності не притягується.

Таким чином, постановою КМУ № 295 [2] запроваджено нові підходи у стосунках держави та бізнесу, згідно з якими головними пріоритетами інспекторів праці визначені профілактична робота та консультування роботодавців. Так, передбачено, що роботодавці можуть ініціювати проведення державними інспекторами регулярних інформаційно-роз'яснювальних кампаній щодо найбільш ефективних способів дотримання норм законодавства про працю, захисту і поновлення трудових прав працівників.

Водночас ухвалена постанова визначає ефективний механізм виявлення неоформлених працівників, що є черговим кроком Уряду у боротьбі за легалізацію доходів громадян та недобросовісних підприємців.

Література:

1. Офіційний сайт Державної служби України з питань праці [Електронний доступ]. – Режим доступу: <http://dsp.gov.ua/підсумки-діяльності-державної-служб/>
  2. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2017 № 295 "Деякі питання реалізації статті 259 Кодексу законів про працю України та статті 34 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/295-2017-п>
  3. Новини ЕУ «People Advisory Services» 26 травня 2017 року [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-pas-newsletter-26-may-2017-ukr/\\$FILE/EY-pas-newsletter-26-may-2017-ukr.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-pas-newsletter-26-may-2017-ukr/$FILE/EY-pas-newsletter-26-may-2017-ukr.pdf).
-

УДК 657

Економічні науки

СИСТЕМА ДЕРЖАВНОГО ВНУТРІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Чулкова А.Ю.,

Студентка навчально-наукового інституту

обліку, аналізу на аудиті

Університет державної фіскальної служби України

м. Ірпінь, Україна

Важливим інструментом державного управління, що має забезпечити законне, економічне, ефективне, результативне та прозоре управління державними фінансами й зменшити кількість проблемних питань, пов'язаних з діяльністю органів державного і комунального секторів, є державний внутрішній фінансовий контроль. З прийняттям «Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.05.2005 р. №

158 р., в Україні розпочалося реформування системи державного внутрішнього фінансового контролю та її поступової адаптації до норм і правил Європейського Союзу.

Система державного внутрішнього фінансового контролю розглядається як сукупність трьох складових: внутрішнього контролю, внутрішнього аудиту та їх гармонізації.

Внутрішній контроль – комплекс заходів, що застосовується керівником та працівниками для забезпечення дотримання законності та ефективності використання державних ресурсів, досягнення результатів відповідно до встановленої мети, завдань, планів і вимог щодо діяльності органу державного сектору та його підвідомчих установ.

Структурно внутрішній контроль складається з таких елементів:

– середовище контролю. Керівництво, яке несе відповідальність за стан внутрішнього контролю, та працівники повинні створити таке середовище в органах державного і комунального секторів, яке забезпечує позитивне та сприятливе ставлення до внутрішнього контролю;

– оцінювання ризиків. Для здійснення внутрішнього контролю повинні здійснюватися ідентифікація й оцінювання ризиків, з якими стикаються органи державного і комунального секторів та які мають як зовнішній, так і внутрішній характер. Керівництво органів державного і комунального секторів визначає тип реагування на певні ризики та заходи з управління ними;

– контролююча діяльність. Для здійснення належного управлінського процесу слід визначати правила, процедури, технічні прийоми й механізм виконання вказівок і доручень керівництва, а також забезпечити їх практичне застосування;

– інформація та інформаційний обмін. Інформація повинна реєструватися і надаватися керівництву та іншим користувачам органів державного і комунального сектору в такій формі і в такий час, щоб вона мала слугувати основою для належного виконання функцій внутрішнього контролю, внутрішнього аудиту шляхом створення адекватної сучасним умовам

інформаційно-комунікаційної інфраструктури в системі органів державного і комунального секторів;

– моніторинг. Повинна враховуватися потреба у постійному моніторингу діяльності для оцінювання її результатів та вжиття відповідних заходів [1].

Внутрішній аудит – діяльність внутрішнього аудитора в органі державного сектору спрямована на удосконалення системи управління, попередження фактів незаконного та неефективного використання державних ресурсів, запобігання виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності органів державного сектору.

Основними завданнями внутрішнього аудиту є:

– оцінка відповідності діяльності органу державного сектору чинному законодавству;

– оцінка стану реалізації стратегічного плану дій органу державного сектору;

– оцінка ефективності та результативності виконання органами державного сектору відповідних бюджетних програм;

– визначення і оцінка ризиків та надання рекомендацій керівникові органу державного сектору з приводу їх зменшення;

– оцінка стану та ефективності здійснення внутрішнього контролю органу державного сектору;

– за результатами аудитів надання керівникам органу державного сектору рекомендацій щодо підвищення ефективності процесів управління і внутрішнього контролю;

Координує діяльність внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту орган гармонізації, завданням якого є підготовка пропозицій щодо удосконалення законодавства у сфері державного внутрішнього фінансового контролю, методологічне забезпечення здійснення внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в органах державного сектору, оприлюднення інформації та відповідної нормативно-правової бази з питань державного внутрішнього фінансового контролю, співпраця та здійснення обміну інформацією з іншими

установами та організаціями з питань державного внутрішнього фінансового контролю як в Україні так і за її межами.

Реформування державного внутрішнього контролю в Україні, що здійснюється протягом останніх років, має на меті створити сучасний інструмент управління державним і комунальним секторами економіки, що відповідає європейським стандартам. Державний внутрішній фінансовий контроль має забезпечити керівництво органів державного і комунального секторів достатньою впевненістю у досягненні належного рівня ефективності та результативності здійснення фінансово-господарської діяльності з метою раціонального управління державними ресурсами.

Література:

1. Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року» від 24 травня 2005 р. № 158-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/158-2005-p>.

2. Розпорядження КМУ «Про внесення змін до розпоряджень КМУ від 24 травня 2005 р. № 158 та від 22 жовтня 2008 р. № 1347» від 23 грудня 2009 р. № 1601 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1601-2009-p>.

3. Діденко С.В. Реформування державного внутрішнього фінансового контролю в Україні / С. В. Діденко // Економіка і регіон. - 2016. - № 2. - С. 129-133 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2016_2_21.

ЗАСТОСУВАННЯ МСФЗ ДЛЯ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Яремчук А.М.

студентка обліково-фінансового факультету

Житомирський державний технологічний університет

м. Житомир, Україна

Розвиток стандартизованого бухгалтерського обліку в світі розпочинається в 60-ті роки минулого століття, в період глобалізації фінансових ринків і розвитку світової економіки, виникає необхідність створення – єдиної системи бухгалтерського обліку й фінансової звітності, яка доступна та зрозуміла для кожного.

Міжнародні стандарти фінансової звітності носять рекомендаційних характер, не домінуючи над національними Положеннями бухгалтерського обліку. Але, якщо фінансові звіти випускаються не тільки для внутрішнього використання, а призначені для акціонерів, кредиторів, широкої громадськості, вони мають відповідати міжнародним стандартам. Міністерство фінансів України постійно удосконалює та вносить зміни в національні П(с)БО, наближуючи їх до міжнародних стандартів з метою скорочення розриву між вітчизняною системою обліку та загальноприйнятою світовою практикою. Тому впровадження МСФЗ у діяльність МСП є справою часу.

Останнім часом у вітчизняному законодавстві відбулось багато змін стосовно впровадження МСФЗ в Україні. Проте у науковій літературі проблеми з якими зіткнулися українські підприємства в контексті цих змін, поки залишаються недостатньо висвітленими, також не приділяється достатня увага питанню вартості переходу на МСФЗ для України.

На світовому ринку Україна є економічно вигідною країною для закордонних інвесторів, проводить експортну та імпорتنу політику. Виходячи з цього фінансовий і господарський сектор зацікавлені наблизитись до світових

контрагентів та інвесторів. Отже, потрібна така інформаційна база фінансової звітності, яка б легко задовольняла потреби одночасно вітчизняних та закордонних користувачів.

На сьогодні актуальним залишається питання впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності на підприємствах України. Особливо гостро постає це питання в світі активної підготовки владою документальної бази до можливої інтеграції з Євросоюзом (ЄС).

На даний момент МСФЗ виступають найефективнішим інструментом підвищення прозорості та зрозумілості інформації, яка створює достовірну базу для визнання доходів і витрат, віддзеркалює існуючі фінансові ризики й дозволяє об'єктивно порівнювати результати діяльності компаній різних країн світу з метою прийняття якісних управлінських рішень.

Україна розпочала політику впровадження МСФЗ в фінансовий, а згодом і господарський сектор, але ця система і досі має багато невідповідностей та розбіжностей з особливостями діяльності українських суб'єктів господарювання. Перехід до застосування МСФЗ відбувається за мінімальних транзакційних витрат. Це стосується як суб'єктів господарювання, яким безоплатно надаються навчальні матеріали але не потребують обов'язкового навчання, ні сертифікація спеціалістів, так і держави, що не витратила додаткових бюджетних коштів на забезпечення процесу переходу.

Згідно з договорами Фонд Ради МСБО надає матеріали, які можуть бути оприлюднені. Значна частина матеріалів приклади, основа для прийняття висновків тощо є інтелектуальною власністю Ради МСБО і може бути надана для оприлюднення лише за додаткову плату.

Щодо загальних проблем, пов'язаних із впровадженням МСФЗ, можна виділити такі. Введення обліку за міжнародними стандартами в компанії вимагає абсолютно нових знань і практичних навичок роботи бухгалтерів та працівників фінансових служб. Виникає необхідність у навчанні та підвищенні кваліфікації співробітників компанії. Кожне конкретне підприємство веде власний управлінський облік, згідно з яким визначає витрати і доходи, а ті

форми, що держава визначила для ведення обліку, підприємство складає чисто формально, та не завжди правдиво.

Чинні міжнародні стандарти також не призначені для застосування підприємствами малого та середнього бізнесу, що значно звужує сферу їх розповсюдження. МСФЗ на прийнятні для використання середніми, а тим паче малими підприємствами через високі, порівняно з доходами та оборотами підприємств, витрати на складання комплексу звітності за вимогами міжнародних стандартів.

Перехід України на МСФЗ є вимогою часу, ринкової системи господарювання й зумовлений прагненням нашої держави увійти у Європейський економічний простір.

На сьогодні вносяться такі проблеми застосування МСФЗ в Україні, які поділяються на 4 етапи впровадження:

1. Створення законодавчих та організаційних передумов впровадження МСФЗ;
2. Адаптація національної нормативно-правової бази бухгалтерського обліку;
3. Удосконалення державного регулювання у сфері бухгалтерського обліку;
4. Міжнародне співробітництво та світовий досвід.

При застосуванні першого етапу присутня недостатня мотивація керівництва та надання стислих термінів для підготовчого етапу впровадження МСФЗ. Також нестача кваліфікованих спеціалістів.

При застосуванні другого етапу присутня низька якість облікової інформації та необхідність створення нормативно-правової бази з питань обліку для малого бізнесу.

Застосовуючи третій етап присутня необхідність урахування національної специфіки та потреба у єдиних методологічних засадах.

В четвертому етапі присутня відсутність досвіду стажування працівників у Раді з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (РМСБО) та не

передбачено подальше розширення сфери застосування МСФЗ для інших економічних суб'єктів.

МСП значним чином втягнуті в процес інтеграції України у Європейський економічний простір, що визначає як від держави активних дій, а саме: уніфікації законодавства та нормативно-правового регулювання, вдосконалення національної системи бухгалтерського обліку та фінансової залежності відповідно до загальновизнаних стандартів.

Так, як фінансова звітність є основним джерелом інформації про господарську діяльність та фінансовий стан підприємства, яка дає реальну можливість здійснити правильну та достовірну оцінку його вартості.

Від ефективності системи бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності значним чином залежить можливість виходу вітчизняних МСП на міжнародні ринки, налагодження партнерських зв'язків з іноземними суб'єктами господарювання, залучення іноземних інвестицій, отримання зовнішніх кредитів.

В Україні існує певний вдалий досвід використання міжнародних стандартів при складанні фінансової звітності підприємствами – лідерами ринку, компаніями, які працюють з іноземними інвесторами, виходять на міжнародні ринки та цінують свою ділову репутацію.

Отже, українські підприємства залишаються недостатньо проінформовані про можливість і практичні особливості переходу на МСФЗ.

Для забезпечення користування МСФЗ основною проблемою для малих та середніх підприємств являється недостатня кваліфікація працівників та незначна сума доходів, яка неспроможна покривати витрати понесені на застосування МСФЗ.

Самі підприємства не можуть забезпечити себе додатковою інформацією із Ради МСБО тому потрібна підтримка від держави. Надання державою підтримки сприяє покращенню економіці в країні та вийти підприємствам на вищий рівень.

Нездатність підприємств розвиватися і розширювати свої вклади від інших інвесторів призводить до зупинки підприємства та безробіття.

Країна, яка планує увійти в ЄС має перш за все налагодити та впровадити МСФЗ на усіх підприємствах.

Література:

1. Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25, затв. наказом Міністерства фінансів України від 25 лютого 2000 р. № 39 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>. <https://stakeholder.com.ua/new/ifrs-for-sme.html>

2. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>

3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996 – XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

4. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих і середніх підприємств (МСФЗ для МСП) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifrs.org/IFRS-forSMEs/Documents/IFRS-for-SMEs-UKR.pdf>

7. Безверхий К. Застосування МСФЗ для малих і середніх підприємств : реалії сьогодення та вимоги часу / К. Безверхий // Бухгалтерський облік і аудит. – 2013. – №5. – С. 8–12.

9. Харламова О. Перспективи впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності для малих і середніх підприємств [Електронний ресурс] / О. Харламова // Агентство по Международным стандартам финансовой отчетности. – 2011. — Режим доступу : <http://vylex.uaprom.net/a63318-perspektivi-vprovadzhennya-mzhnarodnih.html>.

НОТАТКИ